

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav translatologie

Bakalářská práce

Marta Ženčuchová

KOMENTOVANÝ PŘEKLAD: LES RÊVES, MESSAGERS DE L'ÂME
(ROBERT BLAIS, DIFFUSION ROSICRUCIENNE, LE
TREMBLAY 2003, STR. 90–121)

Annotated Translation: Les Rêves, messagers de l'âme (Robert Blais, Diffusion
Rosicrucienne, Le Tremblay 2003, p. 90–121)

Praha 2013

Vedoucí práce:

PhDr. Tomáš Duběda, Ph.D.

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala PhDr. Tomáši Dubědovi, Ph.D. za vstřícnost a cenné připomínky, které mi pomohly při psaní mé bakalářské práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 15. 8. 2014

Podpis:.....

ABSTRAKT: Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí. První, praktickou část, tvoří překlad vybraných kapitol publikace *Les rêves, messagers de l'âme*, jejíž autorem je Robert Blais. Text se pojednává o snech, jejich výkladu a symbolice. Druhá část obsahuje komentář, který se skládá z překladatelské analýzy originálu, jež se věnuje vnětetovým a vnitrotetovým faktorům. Rovněž se zabývá jednotlivými překladatelskými problémy a jejich konkrétním řešením.

KLÍČOVÁ SLOVA: komentovaný překlad, překladatelské problémy, překladatelské posuny, překladatelská analýza, sny, snové symboly, symbolismus, výklad snů, interpretace, snící

ABSTRACT: The BA thesis is composed of two main parts – the Czech translation of selected chapters of publication by Robert Blais: *Les rêves, messagers de l'âme*. The text is dealing with dreams, their interpretation and symbolism. The second part contains a commentary, composed of a translation analysis of the original and it also deals with individual translation problems and their solutions

KEY WORDS: annotated translation, problems of translation, translation shifts, translation analysis, dreams, dream interpretation, dream symbols, symbolism, dreamer

Obsah

1	Úvod.....	5
2	Překlad	6
3	Překladačská analýza výchozího textu.....	25
3.1	Základní charakteristika výchozího textu	25
3.1	Analýza vnětextových a vnitřtextových faktorů výchozího textu.....	26
3.1.1	Vnětextové faktory.....	26
3.1.2	Vnitřtextové faktory.....	28
4	Překladačské problémy a jejich řešení.....	33
4.1	NÁZEV PUBLIKACE.....	33
4.2	PROBLÉMY NA ROVINĚ LEXIKÁLNÍ.....	33
4.3	PROBLÉMY NA ROVINĚ GRAMATICKÉ A SYNTAKTICKÉ.....	36
4.3.1	ČASY.....	36
4.3.2	NEOSOBNÍ VYJADŘOVÁNÍ.....	38
4.3.3	VĚTA A INTERPUNKCE	39
4.4	PROBLÉMY NA ROVINĚ STYLICKÉ.....	41
4.5	TYPOGRAFIE.....	43
4.6	INTERTEXTUALITA.....	44
5	Překladačské posuny.....	46
5.1	PŘEKLADAČSKÁ METODA	46
5.2	TRANSPOZICE.....	46
5.3	KONCENTRACE, DILUCE	48
5.4	MODULACE	49
5.5	KONKRETIZACE, GENERALIZACE.....	50
5.6	OPAKOVÁNÍ, REDUNDANTNÍ INFORMACE	51
6	Závěr	53
7	Bibliografie	54
8	Přílohy.....	56

1 Úvod

V rámci mé bakalářské práce jsem si k překladu zvolila část publikace *Les rêves, messagers de l'âme* kanadského autora Roberta Blaise. Můj výběr byl motivován chutí dozvědět se více o spánku, snech a jejich propojení s lidskou psychikou. Dvě překládané kapitoly se věnují snovým výkladům a čtivou formou poučují čtenáře, jak ke snovým zážitkům a symbolům přistupovat. Cílem práce je text adekvátním způsobem přeložit. Budu se snažit zachovat jeho stylistickou rovinu, informační hodnotu i čtivost, aby byl srozumitelný pro českého čtenáře.

V komentáři, který tvoří druhou část práce, se budu nejprve v rámci překladatelské analýzy originálu věnovat vnětetovým a vnitrotetovým faktorům a následně překladatelským problémům s uvedením jejich řešení. Pro přehlednost k ukázkám v závorce připojuji O (tj. originál) nebo P (tj. překlad) s číselným údajem pro označení stránky, ze které je ukázka vyňata.

2 Překlad

Sny – ozvěny naší duše

Kapitola V

SNOVÁ TÉMATA

Skutečně existují sny a izolované symboly (motivy), které jsou typické a lidem se často vrací. Patří mezi ně pády, létání, sny, v nichž nás pronásleduje divoká zvěř nebo nepřátelské postavy, v nichž se na veřejnosti ocitáme nedostatečně nebo absurdně oděni.¹

- Carl Gustav Jung

Několik průzkumů dokazuje, že určitá témata se ve snech vyskytují častěji než jiná. Některá z nich s krátkým výkladem uvedeme. Na začátku připomeňme, že rozlišujeme trojí úroveň interpretace; výklad doslovný, psychologický a duchovní. Pro ilustraci použijeme například sen o koupeli. U někoho může takový sen vyvolávat potěšení, které pocítuje při koupání – zde bychom aplikovali výklad doslovný. Pro člověka, který právě prochází obdobím očisty mysli, by převládal výklad psychologický. Mystik by nejspíše usoudil, že sen symbolizuje ponoření do lázně v rámci duchovní regenerace.

Je na samotném čtenáři, aby určil, která z interpretací nejvíce odpovídá jeho vlastní situaci. Měli bychom rovněž zohlednit dvojznačnost symbolů, jež se ve snu objevují. Například smrt nemusí mít nutně význam zmaru, ale předznamenává také, že se schyluje k obnově.

Konec konců, uvědomění, ke kterým ve snu dospějeme, by nás neměla odradit, ale naopak pobídnout k překonání sebe sama. Pokud nám sny odhalí temné stránky naší povahy, je třeba se s nimi s pokorou vyrovnat a mít odvahu je překonat.

Pády

Řadě lidí se zdá o pádu, ztrátě rovnováhy. Má-li snící problém s vnitřním uchem, které mu i v bdělém stavu působí potíže s udržení rovnováhy, převládá doslovný výklad snu. Kromě této výjimky vidí však moderní badatelé ve snech o pádu i odraz nejistoty – člověk má pocit, že ztrácí půdu pod nohama, že mu život v jistém slova smyslu uniká. Obdobný význam bychom mohli přidělit snům, v nichž jsme ztraceni a bloudíme. Tyto sny nás podněcují, abychom zdroj nejistoty určili a překonali.

Pronásledování

Sny, ve kterých nás pronásleduje divoká zvěř nebo útočící lidská bytost, svědčí o jistém nebezpečí, nevyřešeném vnitřním konfliktu, přetrvávajícím psychologickém traumatu. Často se s nimi setkáme v období dospívání, objevují se ale i v dospělosti. Stejně jako sny o pádu vyjadřují pocit nejistoty, strach z cizí bytosti, občas i výčitky svědomí. Lidé, kteří jsou ve snech pronásledováni, by měli pochopit, že jim útočníci nejsou cizí, pouze dramatizují určitý psychologický stav.

Nahota na veřejnosti

Mnozí lidé se ve svých snech ocitají nazí na veřejnosti, aniž by se jim dařilo se obléci nebo schovat. Je zřejmé, že se význam snu o nahotě bude odlišovat podle toho, jaké se nám dostalo výchovy a jakým kulturním vlivům jsme vystaveni. Vedle sexuálních potíží a pocitu viny, kterým někteří odborníci tyto sny přičítají, z nich můžeme také vyvodit strach z odhalení, obavu, že bude odkryta nějaká ostudná situace. Sen nás tedy vybízí, abychom se „zprůhlednili“. Stejně tak představuje nahota ve snu obraz touhy osvobodit se od strachu, co si o nás lidé pomyslí.

Zkouška ve škole

Situace, kdy je člověk zkoušen, se ve snech vyskytuje poměrně často, a to dokonce i u těch, kteří studia dokončili již před několika lety. Takové sny se obvykle objevují ve chvílích důležitých rozhodnutí a vyjadřují nejistotu před novým těžkým úkolem. Mám dostatečné kompetence pro toto zaměstnání? Jsem schopen čelit rodičovským povinnostem? Jsem hoděn funkce, kterou mi chtějí svěřit? Jsem připraven ohlédnout se za svým životem? Sny tohoto druhu člověka vyzývají, aby posílil svou sebedůvěru.

Vypadávání zubů

Ztráta zubů naznačuje, že nám ubývá vitality a ztrácíme životní energii. Zuby nám symbolicky umožňují naplno si užívat života a vzdorovat nepřízní osudu. Pokud nám ve snu padají zuby, lze v tom obecně pozorovat nedostatek výbojnosti nebo odhodlanosti. Je tedy na snícím, aby určil, kde se mu nedostává síly a jakým způsobem situaci čelit.

Padání vlasů

Kolektivní nevědomí přijímá myšlenku, že vlasy jsou symbolem síly a mužství. Klasickým příkladem z Bible je Samson. Sen, ve kterém nám padají vlasy, může vyjadřovat obavy z úbytku fyzických sil. Obecně sny o vlasech odrážejí starost ze šedivění, ze skutečné ztráty vlasů nebo ostatní problémy spojené s vlasy.

Zvířata

Přítomnost zvířat ve snech z obecného hlediska symbolizuje naši vlastní živočišnost spolu s všemožnými pudovými reakcemi. Pokud však chceme sen zkoumat podrobněji, je třeba si všimnout, který typ zvířete se ve snu objevuje, jaké je jeho charakteristické chování a náš vztah k němu. Pokud ve snu potkáme zvíře, jež známe, lze jej považovat jako vyjádření našich citových potřeb. Objeví-li se divoká zvěř, jež nás ohrožuje, umožní nám odhalit obavy ukryté v našem nevědomí. Také je třeba zohlednit kulturní proudy, kterými se necháváme

podvědomě ovlivňovat; například snít o medvědovi nebude mít stejný význam pro Indiána, který v něm vidí svůj totem, a člověka z města, kterému medvěd přirozeně nahání strach.

Dům

Mnoho teoretiků se shodne na tom, že dům ve snu symbolizuje lidské tělo a stejně tak osobnost jako celek, tedy celé já. Vnějšík domu odpovídá vzhledu, představě, kterou by si o nás měli učinit ostatní, *personě*, jak by řekl Jung. Střecha znázorňuje hlavu, myšlení, centrum našeho rozhodování. Kuchyň představuje místo, kde dochází k psychologickým proměnám. Může ovšem také znázorňovat vnitřní vzestup a duševní alchymii, pokud si snící uvědomuje tuto životní dimenzi. Podzemí, jak vždy zdůrazňoval Jung, představuje neprozkoumané části naší existence, naše nevědomí. Je jasné, že pokud chceme našim snům plně porozumět, je na místě brát v úvahu barvu místností, dekorace, stejně jako bytové zařízení a ostatní prvky vytvořené našim nevědomím. Jelikož nás dům dokonale vystihuje, stává se symbolem, který si zasluhuje naši největší pozornost. Vyličím vám sen o domě, který mi vyprávěl jeden přítel, a zmíním interpretaci, kterou z něj vyvodil.

Velké prosklené dveře

Sen:

Dva strýcové, které jsem velmi dlouho neviděl, přijíždějí na návštěvu. Vycházím jim ven vstříc a nechávám je vejít dovnitř druhým vchodem, který jsem v životě nepoužil a vlastně ani neznal. Vchod vede k velkému schodišti vyrobenému z velmi kvalitního dřeva a k nádherným proskleným dvoukřídlým dveřím. Stoupám po schodišti, když si na straně všimnu pozlaceného žebříku pokrytého jinovatkou. Jakmile po něm začnu šplhat, jinovatka taje pod paprsky žhnoucího slunce.

Výklad:

Do mého nitra vede druhá, širší cesta, která je přitažlivější a přívětivější než ta, kterou obvykle používám. Sen mě pobídl, abych nechal vyniknout mou pohostinnost a schopnost otevřít se ostatním lidem. Pozlacená cesta vzhůru připomínala Jákobův žebřík a vyzývala mě k duchovnímu vzestupu. Jinovatka mě přivedla k tomu, abych si uvědomil, že mi chybí zápal při hledání sebe sama. Naopak vliv slunce na jinovatku mě ujišťuje, že se právě nacházím ve „stavu pookřání“.

Sen a jeho výklad nám umožnily konstatovat, že se snící právě nachází v procesu duchovního vývoje. Stejný sen by se u člověka, jenž by byl ke spiritualitě lhostejný, dočkal rozdílné interpretace. Tání jinovatky pod vlivem slunce by se pravděpodobně dalo považovat za výzvu k vřelejším mezilidským vztahům.

Vůz

Sny, ve kterých řídíme auto nebo jiné vozidlo, nám obvykle objasní, jakým způsobem nakládáme s naším životem. Je tedy vhodné je správně analyzovat. Máme vůz pod kontrolou, nebo se řítí mimo silnici? Fungují brzdy dobře? Nedochází benzín? Jedeme kupředu nebo couváme? Je cesta široká či úzká, temná či osvětlená, přímá či klikatá? Ocitli jsme se ve slepé uličce? Jede v autě někdo s námi, nebo jsme sami? Vystavujeme svůj život nebo život někoho jiného nebezpečí? Symboliku těchto situací není tak těžké odhalit, pokud se nad ní alespoň na chvíli zamyslíme.

Hora

Symbolika hory je bohatá a rozličná. Z psychologické stránky zobrazuje vytyčení výzvy, dosažení ideálu, prokázání odvahy. Z duchovního hlediska nabývá v mnohých tradicích posvátný charakter. Výškou připomíná duchovní vzestup, snahu o transcendenci. Uchylují se sem poustevníci a v oblíbě ho mají božská zjevení. Pokud se nám ve snu zjeví hora, je dobré tato obecná fakta znát a uvědomit si souvislosti, které odpovídají našemu vlastnímu životu.

Hodí se také zachytit, jakým způsobem horu vnímáme. Přitahuje nás nebo nám nahání strach? Podařilo se nám ji právě zdolat? Co nás čeká na vrcholu?

Létání

Sny, ve kterých se vznášíme v prostoru, nás uvádí v soulad se vzduchem a životní silou. Zajišťují nám požitek z lehkosti a pocit volnosti. Vyjadřují lidskou touhu stát se ušlechtlejším. Býváme v nich připodobněni k ptákům, jimž často závidíme jejich bezstarostnost. Když se nám každodenní realita zdá být příliš tíživá, tyto sny nám za ni nabízejí blahodárnou náhradu. Jinak je to však v případě snících, kteří si vypěstovali nadměrné sklony k úniku a pocitu lehkosti, sen je nabádá, aby si vzali ponaučení z Ikarova mýtu, v němž hrdinu pohřbilo moře. Slunce mu rozpustilo vosková křídla, když se k němu pokoušel dostat co nejbliže.

Oheň

Oheň má velkou symbolickou hodnotu. Plameny očišťují, hřejí a osvětlují. Vyjadřují energii, zápal, nadšení, lásku a vášně. Láska rozpaluje, nadšení podněcuje a vášně pohlcuje. Oheň s sebou také nese posvátnou funkci, jako je tomu v *hořícím keři*, kde Bůh promlouvá k Mojžíšovi. Na oltářích zapalujeme svíčky, v chrámech udržujeme posvátný oheň. Pokud však není pod kontrolou, může ničit, spalovat, dusit. Proto je důležité náš vztah k ohni objevující se ve snu dobře určit. Možná v něm nalezneme pobídnutí k tomu, abychom se stali vřelejšími v mezilidských vztazích, projevovali více nadšení při plánování či naopak, abychom se mírnili pokaždé, když máme tendenci přehánět. Ti, kteří procházejí duchovním vývojem, budou bez pochyby vnímat očištnou a alchymickou funkci.

Voda

Z psychologického hlediska voda vyjadřuje emoce a představivost. Pro lepší pochopení jejího významu ve snu se hodí všimnout si, v jaké podobě se objevuje. Je čirá nebo kalná? Teče nebo stojí? Osvěžuje nebo pustoší? Padá v podobě jemného deště nebo jako při silné bouřce? Sny o vodě nám napomáhají k tomu, abychom nechali vyjít na povrch potlačované emoce a překonali citové zábrany. Z duchovního hlediska voda symbolizuje očištění, regeneraci a

zdroj vitality. Následující sen, který mi svěřil jeden blízký přítel, dobře vystihuje její duchovní rozměr.

Potopení

Sen

Patřil jsem ke skupině lidí, kterou zločinci nutili ponořit se do bazénu s vroucí vodou. Jelikož jsem stál jako první v řadě, jeden z nich mě strčil do bazénu, a očekával, že mě během pár okamžiků vroucí voda zabije. Tak jsem se ocitl na dně bazénu, ve vodě, která nakonec nebyla tak horká, ale vlažná. Nedusil jsem se, tedy alespoň zpočátku. Dokonce jsem se cítil velmi dobře, byl jsem klidný a uvolněný. V jistém okamžiku jsem se zvedl, abych zkontroloval cosi vně bazénu, pak jsem si bez jakýchkoliv obav lehl zpět na dno. Zanedlouho jsem se začal dusit, nebylo to ale nic strastiplného. Pokojně a s naprostým klidem v duši jsem krácel vstříc smrti. Přesto jsem vnímal bolest, kterou by můj odchod způsobil rodině. Svoji identitu jsem si plně uvědomoval, vystoupil jsem z bazénu a myslel jsem si, že mě zločinci nemohou spatřit, avšak brzy jsem zjistil, že se nacházím ve své fyzické schránce, nikoliv ve svém psychickém těle, jak jsem se zpočátku domníval. Pokusil jsem se je tedy zastrašit předstíraje, že jsem přízrak. Ovšem nijak to na ně nezapůsobilo. Přemýšlel jsem o úniku, ale hlídali mě a všechny východy byly uzavřeny. Pak jsem se probudil.

Interpretace

Tento sen mi do života vnesl obrovský pocit míru v momentě, kdy jsem procházel obdobím duchovní vyprahlosti. Ponoření do vody se mi zjevilo jako rituál očisty a regenerace a smrt, jež následovala, pro mě měla iniciační charakter. Zjevila se mi jako úvod do nového života, mnohem oproštěnějšího od *minulého člověka* a naplněnějšího božskou přítomností.

Zločinci představují temnou stránku mé existence, můj *stín*, jak by řekl Jung. Jejich aktivní účast na mém snu mi připomíná, že k tomu aby se objevilo světlo a aby vyrostl *nový člověk*, je zapotřebí základní duality pozemského života a nezbytné konfrontace protikladných sil.

To, že jsem znovu nabyl svého fyzického těla, mi naznačuje, že prostřednictvím nepředvídatelných situací lidského života, rozvojem altruismu a přeměnou špatných vlastností na jejich kladné protějšky se mé učení má dále odehrávat na zemi.

Jiné detaily ze snu mi objasnily různé aspekty mého psychologického i duchovního vývoje, ale nejdůležitější již bylo řečeno.

Sny, ve kterých se setkáme s vlastní nebo něčí smrtí, by nás neměly vyděsit. Jak jsme zdůraznili už dříve, pozornost bychom měli věnovat hlavně duchovnímu aspektu. Zemřít ve snu znamená obrat, proměnu, obrození.

Kapitola VI

VÝKLAD SNŮ

Nevyložený sen je jako nepřečtený dopis.

-Zohar

V předchozích kapitolách jsme vyzdvihli určitý počet zásad, na které je při vykládání snů třeba myslet. Nyní se jimi však budeme věnovat podrobněji.

Stěžejní role asociací

Začněme analýzou snu, který se zdál jednomu pacientovi Karla Gustava Junga:

„Stojím v cizí zahradě a trhám ze stromu jablko. Opatrně se rozhlížím, jestli mě někdo nevidí.“

Než se zaměříme na to, jak Jung svého pacienta vedl, aby snu porozuměl, rád bych se dotázal čtenářů: „Byli byste schopni výše zmíněný sen interpretovat?“

Domnívám se, že při snaze o výklad tohoto krátkého snu vás napadl projev pocitu viny, připomněl vám zakázané ovoce a mysleli jste na podobné interpretace spojené s všeobecnou symbolikou. Musím vás však upozornit, že byste se lapili do pastí, jelikož odpověď na mou otázku výše zní jediňe: „ne“. Sen se vám nepodaří vyložit, aniž byste znali člověka, kterému se zdál. Předpoklady se mohou ukázat jako pravdivé, avšak celá záležitost si žádá srovnání obecného významu evokovaných symbolů s životní situací snícího. K interpretaci snu schází nezbytný prvek: je nutné znát člověka, jemuž sen náleží.

Zmíněný případ dokazuje, že vyložit sen člověka, kterého osobně neznáme, nelze. Vše, co můžeme konstatovat, jsou ve skutečnosti pouhé domněnky. Nejlepším vykladačem snů nemůže být nikdo jiný než sám snící, poněvadž, jak uvádí Jung, „Sen je divadlo, v němž je snící scénou, hercem, nápovědou, režisérem, autorem, obecnstvem i kritikem.“

Pokud tedy chceme člověku pomoci porozumět jeho snům, je třeba, aby si dotyčný nejprve uvědomil spojitost mezi obsahem snu a jeho vlastními prožitky. Pro ilustraci tohoto principu Jung zmiňuje jeho dva pacienty, kteří snili stejný sen, jehož dva výklady však byly opačné. V obou případech *snící projížděl na koni široou krajinou. Byl v čele skupiny mladých lidí a jako jedinému se mu podařilo překonat příkop spravedlnosti, zatímco ostatní na něm ztroskotali.*

První pacient byl opatrný introvert, jemuž scházela sebejistota, zatímco druhý byl nerozvážný muž zralého věku, který neposlouchal svého doktora, přestože byl nemocný. Je tedy pochopitelné, že sen naváděl mladého muže k odvaze a smělosti a staršího naopak ke zdrženlivosti. Překonání překážky a skutečnost, že byl jediný, komu se skok podařil, byly prvnímu muži vyloženy jako pobídnutí, aby posílil svou sebedůvěru a překonal sám sebe. Druhý muž, jehož životní zkušenosti a prožitky se zcela lišily, si naopak měl vzít ponaučení z toho, že se mu skok na koni málem nepodařil. Vyložený sen tedy staršího muže pobízel, aby se umírnil a podřídil nevědomí, které jej nabádalo, aby se řídil radami doktora. Jiné životní zkušenosti s sebou tedy přinesly odlišný výklad shodných snů, což dokazuje, jak je důležité uvědomit si souvislosti mezi samotným snem a osobní situací snícího.

Rozbor obecné symboliky

Uvedli jsme, jakou váhu mají asociace, které si lidé tvoří mezi vlastními prožitky a sny. Dále bude užitečné najít vhodný slovník pro důslednější prozkoumání symbolů s univerzálními hodnotami.

Jako příklad mohu uvést známého, který mi vyprávěl, jak mu analýza obecné symboliky napomohla k prohloubení významu snu, *ve kterém ptáci kroužili kolem slunce*. Hledání spojení mezi vlastním životem a obsahem snu mu umožnilo odhalit touhu po vnitřním vzestupu a povzbudilo jej v jeho duchovním vývoji. Dále byl ohromen krouživým pohybem ptáků kolem slunce a chtěl z něj vyvodit hlubší smysl.

Ve slovníku symbolů dohledal, že většina duchovních tradic považují *kruh s bodem uprostřed* za symbol božství a z něj vycházejícího zrodu. Takové vysvětlení se dotklo jeho citlivé struny a rozšířilo výklad snícího. Při dalším přemítání mu obraz kroužících ptáků kolem slunce připomínal bod uprostřed kruhu, jednotu a celistvost, Stvořitele a Stvoření.

Díky tomu, že sny můžeme porovnat s legendami, pohádkami, mýty, duchovními tradicemi a humanitními vědami obecně, nám studium symboliky umožní širší porozumění snů a *amplifikaci* jejich významu.

Vrátíme-li se k předchozímu příkladu, snící rovněž zkoumal význam, který velké mystické tradice přisuzují *Slunci a ptákům*. V jedné encyklopedii symbolů si o Slunci přečetl následující: „Jestliže Slunce není přímým ztělesněním boha samého, mnoho národů je vnímá jako symbol božství.“ Tato téměř univerzální symbolika Slunce jen podpořila posvátnost, kterou snící přiřkl svému prvnímu výkladu. Co se týče samotných ptáků, opomeneme-li jejich kruhové rozmístění, osobní zkušenost snícího jej přiměla, aby je považoval jako odraz své touhy po duchovním vzestupu. Navíc jej odkaz obecné symboliky přivedl na další cestu k plodnému přemítání, ve védské tradici totiž ptáci symbolizují „přátelství mezi bohy a lidmi“.

Budeme-li se tedy zabývat rozmanitými symbolickými významy, které přísluší obrazům, jež nám vyvstávají ve snech, zpozorujeme, jak jdou mnohé z nich ruku v ruce s našimi životními prožitky. Navíc nám umožní kompletní výklad snu.

Výkladový model

Dokud máme oba principy – stěžejní roli vlastních asociací a rozbor obecné symboliky – v živé paměti, vraťme se k Jungovu pacientovi a jeho snu, v němž *trhal v zahradě ze stromu jablko a měl při tom strach, že bude spatřen*.

Podtrhněme nejprve, že si pacient sen vyložil sám. Jungova role spočívala především v tom, že jej přivedl k jeho vlastním životním zkušenostem a prožitkům. Vysvětlil mu obecný význam zakázaného ovoce, avšak přes rozsáhlé znalosti symbolismu přikládal Jung největší váhu individuální zkušenosti snícího. Pokud usoudil, že je to na místě, obeznámil pacienty se smyslem, který mytologie symbolům přisuzuje, aby tak posílil jejich osobní asociace.

Nabízím vám tedy výklad, který vzešel ze snu o utrženém jablku v zahradě. Probereme jej formou dialogu mezi Jungem a jeho pacientem.

Trhání jablka

SNÍČÍ: Zdálo se mi, že jsem v zahradě a trhám tam jablko. Rozhlížel jsem se kolem sebe, abych se ujistil, zda mě nikdo neviděl.

JUNG: Jste schopni sen přiřadit k nějaké události ve vašem životě?

S: Vzpomínám si, že jako chlapec jsem kdysi z cizí zahrady ukradl pár hrušek. Možná mi sen připomíná příhodu z dětství?

J: To je dost dobře možné, pocit viny ve snech totiž vyvstává často. Můžete spojit váš sen s jinou událostí?

S: Včera na ulici jsem potkal známou dívku, s níž jsem prohodil pár slov. V té chvíli kolem prošel jeden z mých přátel a náhle se mě zmocnily prapodivné rozpaky.

J: Připomíná vám sen ještě něco jiného?

S: Jablko mi připomíná výjev z pozemského ráje. Nikdy jsem nepochopil, proč mělo ochutnání zakázaného ovoce pro Adama a Evu tak tragické následky. Tahle božská nespravedlnost mě nepřestává rozčilovat.

J: Vyvolává ve vás sen další asociace?

S: Vzpomínám si, že když jsem byl malý, otec mě často z nepochopitelných důvodů trestal. Jednoho dne mě nachytil, jak tajně pozoruji moje mladší sestry při koupeli a zareagoval obzvláště přísně.

J: Existují další čerstvé či dávné zážitky, které by mohly souviset s vaším snem?

S: Musím vám přiznat, že jsem si nedávno začal milostný poměr s jednou služkou. Ale ještě jsem jej nedovedl k přirozenému závěru.

J: Dle mého názoru si obzvláště tato poslední asociace zaslouží zvláštní pozornost. Ve snu se odráží frustrace, kterou jste pocítil, poněvadž služka odmítla splnit vaše očekávání. Jde o kompenzační dimenzi vašeho snu. Naopak strach z toho, že vás někdo spatří při krádeži jablka, ukazuje, že vaše nevědomí neschvaluje vaše počínání. Sen ve vás aktivoval archetyp *zakázaného ovoce*. Nabývá tak také hlubší význam. Nabádá vás, abyste vedl uspořádanější sexuální život. Zde se jedná o dimenzi anticipační.

Takový interpretační model dobře ilustruje využití osobních asociací a uplatnění obecné symboliky při analýze snu.

Jak vykládat sny

Následuje řada otázek, které si můžeme při analýze snu položit za účelem zpracování osobních asociací. Každou otázku z tabulky rozebereme.

Indicie pro výklad snů

1. Jaké asociace mi sen navozuje?
2. O čem se mě nevědomí snaží poučit?
3. Jde o sen, jenž se stále vrací?
4. Jaký je jeho dopad z emočního hlediska?
5. Jaké jsou snové kontexty?
6. Souvisí s problémem, s nímž se zrovna potýkám?
7. Vrací se k některým trýznivým momentům z mého dětství?
8. Vyzývá mě ke korekci osobního postoje?
9. V čem spočívá kompenzační funkce snu?
10. Je možné, aby sen předpověděl budoucnost?
11. Jakou stránku mé osobnosti sen odhaluje?
12. Co mi sen prozradí o mém *stínu*?
13. Vztahují se naše snové obrazy k obecné symbolice?
14. Mají sny duchovní obsah?

1. *Jaké asociace mi sen navozuje?*

Jedná se o ústřední otázku, z níž jsou odvozeny všechny ostatní. Tvoří základní princip snové interpretace. Potvrzuje, jak je důležité stanovit souvislosti mezi obsahem našich snů a našimi osobními zkušenostmi.

2. *O čem se mě nevědomí snaží poučit?*

Podle Junga a Freuda jsou sny produkty nevědomí. Asociace vytvářejí přemostění mezi nevědomím, které sny produkuje, a vědomím, jež je interpretuje.

3. *Jde o sen, jenž se stále vrací?*

Všechny sny nemají stejnou váhu. Ty, jež se opakují, si zaslouží zvláštní pozornost. Zachycují, jakým způsobem nevědomí působí na vědomí. Je to jako kdyby jedno neustále klepalo na dveře druhého, aby si uvědomilo realitu, která jej přesahuje. „Sen, jež se stále vrací,“ uvádí Jung, „je jev, který stojí za povšimnutí. Zpravidla dává najevo snahu o kompenzování určitého nedostatku v životních postojích snícího. [...] Není vyloučeno, že předpoví některé nadcházející události.“

4. *Jaký je jeho dopad z emočního hlediska?*

Co se týče emocionálního dopadu, můžeme říci, že čím více námi sen dokáže pohnout, tím větší pozornosti si zasluhuje. Vždy je třeba brát zřetel na pocity, které v nás převládají během snu a stejně tak na ty, které pociťujeme bezprostředně po probuzení. Pokud se nám například zdálo o zvířeti, měli bychom si uvědomit, zda nám nahánělo strach, nebo jsme v něm našli zalíbení.

5. *Jaké jsou snové kontexty?*

Podle toho, zda na kontext nazíráme z objektivního nebo subjektivního pohledu, rozlišujeme jeho dva typy. Subjektivní hledisko odpovídá osobní zkušenosti a prožitkům snícího. Ptát se, jaký je subjektivní kontext snu, jde ruku v ruce se stěžejní otázkou: Ke kterým událostem mého osobního života lze sen přiřadit? Naopak objektivní kontext odkazuje na obsah snu, přesněji jakým způsobem se v něm symboly objevují. Například, pokud se ve snu ve velké míře vyskytuje voda, je třeba si všimnout, zda je čirá nebo kalná, čistá nebo bahnitá, zda osvěžuje nebo spíše pustoší. Měly bychom tedy vždy zohlednit snový kontext, a to jak objektivní, tak subjektivní.

6. *Souvisí s problémem, s nímž se zrovna potýkám?*

Mezi funkce, které sny plní, patří odplavení stresu nahromaděného během dne. Umožňuje zmírnit poruchy nálady způsobené všedními starostmi a tak zajišťuje

udržení naší psychické rovnováhy. Výzkumy prokázaly, že absence snů je stejně škodlivá pro duševní zdraví jako nedostatek proteinů pro lidské tělo.

7. *Vrací se k některým trýznivým momentům z mého dětství?*

Je dobře známo, že rány způsobené bolestnými zážitky z dětství se hojí dlouho. Potlačované emoce se hromadí v osobním nevědomí a formují tak to, co Jung nazývá *stínem*. Určují rozvoj naší osobnosti a ovlivňují naše chování do té míry, že jsou někteří lidé nuceni vyhledat terapeutickou pomoc. Mnohé z našich snů se vztahují k těmto potlačeným podnětům z útlého věku. Sny slouží jako východisko a umožňují jakési „provětrání“ nevědomí. Proto terapeuti využívají snů svých klientů k vyřešení jejich psychických problémů. Odborníci se shodují, že zápis a rozbor našich snů je určitým druhem autoanalýzy, jež bývá mnohdy náročná, avšak vždy přináší své ovoce.

8. *Vyzývá mě ke korekci osobního postoje?*

Sen, jakožto projev nevědomí v jeho nejširším smyslu, zajišťuje korekci vědomého myšlení. Například sen o mladém jezdcí, jemuž se podaří *překonat příkop*, snícimu dokazoval, že měl o svých schopnostech omezenou představu. Trpěl nedostatkem sebedůvěry a uchovával si v mysli nepřesný obraz sebe sama. Sen mu pomohl změnit představu, kterou o sobě měl. Nastat může však i opačný případ; někdo, kdo má tendenci sám sebe přeceňovat, bude snít sny, jež jej přimějí přehodnotit své chování, jako se to stalo ženě, která v jednom z jejích snů *vystupovala v podobě krávy*.

9. *V čem spočívá kompenzační funkce snu?*

V jednom z kroků osobní analýzy našich snů bychom neměli zapomenout zamyslet se, v čem spočívá jejich kompenzační úloha. Kompenzace se může uplatňovat z hlediska emočního a kognitivního. Sen poskytuje emoční kompenzaci tím způsobem, že umožňuje napravit citovou nerovnováhu. Co se týče kognitivní kompenzace, jedná se o schopnost snů korigovat vědomé myšlení.

10. Je možné, aby sen předpověděl budoucnost?

Jung uvádí, že vedle kompenzační funkce sny splňují funkci anticipační. Umožňují předpovídat nastávající události a poskytují indicie týkající se budoucnosti. V případě *trhání jablka* jsme jasně rozpoznali, že sen naplňoval anticipační roli, jelikož pocit viny, který se k němu vázal, podnítil snícího, aby přehodnotil jeho další kroky. Předzvěst je zjevná také ve snu, kterému jsme se věnovali v druhé kapitole, v němž se snící připravoval na *záchranu jeho spolupracovnice*.

11. Jakou stránku mé osobnosti sen odhaluje?

Jsme hrdiny našich snů. Postavy, které se v nich vyskytují, symbolizují různé stránky naší osobnosti. Pokud se nám zdá například o útočnickovi, je zbytečné se ptát, zda jde o protivného souseda nebo jiného nepřítele. Obvykle jsme to my sami. Měli bychom si spíše klást otázky ohledně obav, které v nás přebývají a zábran, jež nás svazují.

Mezi postavami představujícími naši osobnost Jung zmiňuje *animu* u muže a *anima* u ženy. Pokud muž sní o ženě obdařené typickými ženskými vlastnostmi, Jung tuto skutečnost vykládá jako aktivaci ženského principu uvnitř muže, který pojmenovává *anima*. Stejně tak by žena, které se zdá o ideálním muži s jeho typickými rysy, měla v muži vidět jednu ze stránek sebe samé – to, co Jung nazývá *animus*.

12. Co mi prozradí o mém stínu?

Stín na sebe bere podobu dvou významů: jednak soubor potlačovaných emocí v našem osobním nevědomí již z dob našeho dětství, jednak slabiny, kterých jsme si vědomi, ale snažíme se je před okolím skrývat. Sny nám totiž často zprostředkují kontakt s naším *stínem*, jenž má charakteristiky postavy stejného pohlaví. Neměli bychom s analýzou těchto mimořádných výjevů, jež nám odkrývají temnou stránku našeho já, otálet. Vyžaduje to odvahu, nicméně rozvoj, který z našeho snažení vzejde, nám je nakonec velkou odměnou. Konfrontace s naším *stínem*, ať už ve snu nebo

jiným způsobem, přináší blahodárnou regeneraci a procitnutí. To však přirozeně jen v případě, že se vyhneme planému pocitu viny.

13. Vztahují se naše snové obrazy k obecné symbolice?

Pokud ve snech spatříme obrazy s obecnou symbolikou, bude nám velmi užitečný slovník symbolů. Jak jsme vysvětlili dříve, porovnání snového obsahu k načerpaným znalostem z jednotlivých kultur umožňuje obohacení a *amplifikaci* snové interpretace.

14. Mají sny duchovní obsah?

Tato otázka bude zajímat především ty, kteří podnikají duchovní cestu. Mystikové tvrdí, že symboly tvoří řeč duše. Jak jsme vyložili na případu koupele, nespokojí se s pouhým doslovným nebo psychologickým výkladem snů, ale snaží se rovněž pochopit, jakým způsobem sny vnášejí světlo do jejich duchovní pouti.

Dovolil bych si tuto kapitolu uzavřít výkladem snu, v němž se vyskytuje stěžejní prvek obecné symboliky, a sice meč. Rozebereme jej formou dialogu mezi snícím a posluchačem, jenž mu pomáhá sen analyzovat.

Meč

SNÍČÍ: Na sklonku dne chodím s bratrem lesem. Pokračujeme podél jezera a dojdeme k rybářské chatě. Vejdeme dovnitř. Na stole spatříme meč, jehož ostří odráží světelnou zář. Bratr meč s velkým respektem uchopí a podá mi jej.

POSLUCHAČ: Jak na vás sen zapůsobil?

R: Když jsem uchopil meč, cítil jsem, jako bych nabyl zvláštní energie, a při probuzení jsem pocítil mimořádnou vnitřní sílu, návrat do života. Už je to několik let, ale ten pocit si vybavuji, jako kdyby se mi to zdálo včera.

P.: Vyskytují se ve vašem snu prvky, které se už objevily v jiných snech?

R: Pokud si dobře vzpomínám, byl to jediný sen, ve kterém se mi zdálo o meči. Zato mého bratra vídám ve snech často.

P.: Co pro vás znamená?

R: Je o rok starší než já a vždy byl pro mne vzorem síly a odvahy. Je obdařen nezvyklou sebedůvěrou. Žádná překážka neodolá jeho houževnatosti. Je to člověk, na němž mi velice záleží.

P.: Jak podle vás souvisí sen s vaším osobním životem?

R.: V době, kdy se mi zdál tento sen, mi hodně scházela sebedůvěra, cítil jsem se zranitelný. Přítomnost mého bratra v tomto a ostatních snech se mi pokaždé jevila jako dávka odvahy, již mi udělil *noční anděl*.

P.: Význam, který přikládáte opakované přítomnosti vašeho bratra mi připadá naprosto oprávněný vzhledem k tomu, jaký k němu chováte citový vztah. Jeho silná povaha vás inspiruje jak ve snech, tak v reálném životě. Vyvažuje vaši zranitelnost.

R.: Je pro mě snadné interpretovat přítomnost bratra v mých snech. Nemůžu ale přijít na symbolický význam onoho meče. Neobyčejně zářil!

J: Meč je skutečně univerzální symbol. Najdeme ho jak v pohádkách, tak v legendách a rituálech všeho druhu. Prozradím vám, jaký význam je meči připisován ve slovníku symbolů. Můžete si pak utvořit asociace podle libosti. „Meč je především symbolem statečnosti, vojenství a síly, která k němu patří. [...] Znázorňuje také světlo a jas, ostří totiž září. [...] Z alchymistického hlediska je filozofův meč ohněm pod kotlem. Ve světě démonů nese Bódhisattva ohnivý meč, jež je symbolem boje za poznání a osvobození se od tužeb. Meč přetíná nevědomou temnotu a uzel spleťtostí. [...] Podobně je tomu u hinduistického boha Višnu, jehož žhavý meč představuje čisté vědomí a porážku nevědomosti.“

Mohli bychom pokračovat v četbě dál, ale domnívám se, že už máte dostatek dílčích informací, aby ve vás vzbudily osobní odezvy.

S: Byl jsem především oslněn jasem zbraně. Meč v mém snu výjimečně zářil. Vysvětluji si to tedy jako symbol mé snahy o dosažení většího světla, lepšího porozumění božských zákonů a o moudřejší život. Symbolika Višnuova ohnivého meče také úzce souvisí s mou situací, protože odpovídá mému úsilí o čisté vědomí.

P: Meč vám ve snu předával váš bratr, vidíte v tom nějaký zvláštní význam?

S.: Podle slovníku může mimo jiné znázorňovat statečnost. Skutečnost, že mi jej podal člověk, jehož sílu a odvahu tak obdivuji, tento význam zesiluje.

P.: Jedna okolnost vašeho snu si zaslouží pozornost, a sice les, ve kterém se sen odehrává. Ve *Slovníku symbolů* se totiž dočteme, že „v některých oblastech, a to zejména v té obydlené Kelty, les představuje skutečnou přírodní svatyni. Stejně tak byl vnímán i les Brocéliande ve francouzské Bretani nebo Dodónský les na území Řecka [...]. Pro moderního badatele les svou temnotou a hlubokou zakořeněností symbolizuje nevědomí. Lesní, stejně jako panické hrůzy, jsou podle Junga vyvolány obavou z odhalení nevědomí.“ Inspirují vás tyto poznatky o lese?

S.: Již jsem měl sny o lese, kterým by Jungova interpretace dokonale odpovídala. Ale v rámci tohoto snu mě zaujala spíše lesní svatyně, jelikož její význam posiluje obraz zářícího meče, symbolu vědomí a ctnosti.

P.: Jak vidíte, díky rozboru obecné symboliky jste mohl významně obohatit výklad vašeho snu, do něhož jsme zároveň zahrnuli vaši osobní životní zkušenost.

3 Překladatelská analýza výchozího textu

3.1. ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA VÝCHOZÍHO TEXTU

Publikaci *Les rêves, messagers de l'âme* (V překladu *Sny – Ozvěny naší duše*), z níž pocházejí dvě překládané kapitoly, můžeme zařadit mezi populárně-naučné texty. Funkční styl odborný je charakterizován věcností, přesností, určitostí a pojmovostí.¹ Důležitá je jeho intelektualizační funkce. Pro odborný styl je typická promyšlená kompozice, často složitá větná stavba se syntaktickou kondenzací zajištěnou polovětnými a infinitivními konstrukcemi. Text bývá přehledně hierarchizován, a to pomocí rozvržení do oddílů, kapitol i podkapitol. V orientaci také napomáhá bohaté využití interpunkce. Na rovině morfologické si všimneme vysokého využití nominálních vyjádření nebo prezentu, který souvisí s nadčasovostí a obecností sdělení. Texty jsou psány spisovným jazykem a setkáme se v nich se širokou škálou spojek i deiktických zájmen, která posilují kohezi textu.² Odborný styl se promítá především ve slovní zásobě, ve které jsou ve velké míře zastoupeny termíny – specifické odborné výrazy vztahující se k dané problematice, které obvykle nelze synonymicky vyjádřit. Odborný funkční styl zahrnuje texty vědecké, naučné, učební a popularizační, což je případ publikace, které se tato bakalářská práce věnuje. Míra popularizace je zpravidla udávána adresátem textu. Populárně-naučné texty jsou určeny širší veřejnosti a obsah je tak podán srozumitelně a jednoduše. Nejčastěji se populárně-naučný text prolíná s funkčním stylem publicistickým a uměleckým, takže u slohového postupu se kromě výkladu a odborného popisu využívá postup vyprávěcí.

---

¹ BRUNEL, Aude a Šotolová Jovanka. *Stylistická analýza českých a francouzských textů*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická Fakulta, 2012, 149 s. ISBN 978-80-7308-408-0.

² *Ibid*

3.1 ANALÝZA VNĚTEXTOVÝCH A VNITROTEXTOVÝCH FAKTORŮ VÝCHOZÍHO TEXTU

3.1.1 Vnětextové faktory

3.1.1.1 EDICE

Kniha *Les rêves, messagers de l'âme* byla publikována vydavatelstvím *Diffusion Rosicrucienne* pod záštitou francouzské univerzity *Université de Rose-Croix Internationale*, která byla založena na počátku 20. století představiteli uskupení *Ancien et Mystique Ordre de la Rose-Croix* neboli *A.M.O.R.C.* Jde o mystické společenství, jehož jméno vzniklo podle legendárního zakladatele tajného středověkého řádu Růže a Kříže, Christiana Rosenkreuze. Lidé hlásící se k tomuto filozofickému směru si říkají rosekruciáni. Univerzita, která je ve světě známá pod zkratkou U.R.C.I., se zaměřuje na oblasti jako jsou astronomie, ekologie, egyptologie, informatika, medicína, hudba, filozofie, psychologie, fyzika a esoterické tradice. Publikace vydávané tímto nakladatelstvím, které je těsně spjato s *Université de Rose-Croix Internationale*, nemají za cíl přesně reprodukovat to, co se mezi rosekruciány vyučuje, nýbrž nahlédnout na zkoumaná témata spiritualistickou vizí, která je značně otisknuta v rosekruciánské filozofii. Čtenář si tak rozšiřuje jak kulturní, tak duchovní znalosti. Díla zapadají do populárně-naučného stylu. Publikace tohoto nakladatelství se nevyznačují speciálním formátem, délka se odvíjí od komplexnosti zkoumané tematiky, většinou se pohybuje okolo 170 stran, jako je tomu u překládané publikace.

3.1.1.2 AUTOR

Robert Blais je quebecký autor. Pravděpodobně je stále členem psychologické sekce Univerzity U.R.C.I.³ a již dlouhá léta se snaží porozumět snům. Kromě jejich psychologického významu se zajímá i o jejich duchovní přínos. Po ukončení profesorské kariéry svůj čas občas věnuje psaní psychologických a filozofických děl, příkladem je dílo s názvem *La mort, l'autre côté de la vie*, které vyšlo v roce 2011 ve stejné edici jako *Les rêves, messagers de l'âme*. Je zřejmé, že autoru je blízká spiritualita a vědy jako filozofie a psychologie.⁴ Přesnější údaje o spisovateli se mi však bohužel nepodařilo dohledat.

---

³ <http://www.urci.org/section-psychologie/>

⁴ http://www.rose-croix.org/mediatheque/video_quebec/mort_autre_cote_vie.html

3.1.1.3 MÍSTO A ČAS

Dílo Roberta Blaise vyšlo ve Francii v roce 2003. Uplynulo jedenáct let od jeho vydání, na aktuálnost informací to však v případě Blaisovy knihy nemá vliv. Dílo je orientováno především na tradiční symboly, mýty a výsledky zkoumání věhlasného švýcarského lékaře a psychologa Carla Gustava Junga. Spánek a sny jsou jistě stále velkou inspirací pro mnohá bádání, avšak co se týče logiky, poselství a psychologie snu, jde spíše stále o rozšiřování a opakování podobných hypotéz, jelikož na rozdíl od samotného spánku je náročné v tomto směru doložit relevantní vědecké výsledky a zákony. Ačkoliv autor pochází z Québecu, dílo bylo vydáno ve Francii pod záštitou francouzské univerzity Université de Rose-Croix Internationale, kde pravděpodobně autor stále působí jako vedoucí psychologické sekce. Jako specifické prostředí vydání bych zmínila rosekruciánskou komunitu, jíž je kniha publikována, a pro kterou je také primárně určena.

3.1.1.4 ADRESÁT

Publikace je adresována dospělému, ale ne nutně frankofonnímu čtenáři. Je určena široké veřejnosti, která má alespoň základní kulturní a historické znalosti. Již jsem zmínila, že velký vliv na obsah díla má rosekruciánské vydavatelství, domnívám se však, že je dobře přístupná i pro čtenáře, kteří o rosekruciánské filozofii nemají nejmenší povědomí. Spiritualita, staré mýty a duchovní rozvoj jsou hlavními opěrnými tématy Blaisova pojednání o snech. Poznatky z Jungovy psychoanalýzy dodávají textu realistický nádech a domnívám se, že i ne zcela duchovně založený člověk, si v knize najde pár zajímavých a užitečných informací, pokud se zajímá o sny a chce své znalosti prohloubit. Kniha je také velmi čtivá, a to zejména v pasážích, které líčí různorodé sny, po kterých obvykle následuje jejich interpretace. Pojmy, a to zejména ty, které se týkají Jungovy psychoanalýzy (jako například *osobní a kolektivní nevědomí, archetypy, psyché* apod.), jsou srozumitelně vysvětleny, podrobněji se jim autor věnuje v předchozích kapitolách. Téma není nijak vázáno na francouzskou nebo frankofonní společnost, naopak je velmi univerzální. Sny se dotýkají každého, proto je určena lidem pocházejících z různých kultur i oblastí.

3.1.1.5 FUNKCE TEXTU

Primární funkcí zkoumaného textu je funkce referenční, která je charakteristická pro odborné texty. Hlavním cílem publikace je totiž informovat čtenáře o umění vykládání snů a

poznacích s ním spojené. Objevuje se však i funkce konativní, jež se zaměřuje na adresáta. Potvrzuje to časté užití zájmena *on* a méně častý výskyt zájmena *nous*. Setkáme se i s úseky, kdy se autor na čtenáře obrací explicitně a klade jim přímo otázky (*..j'invite le lecteur à répondre à une question : « Pouvez-vous interpréter le rêve qui vient d'être raconté ? »* O 105). Těmito všemi prostředky autor navozuje kontakt s příjemcem a zahrnuje jej do skupiny lidí, která se danému tématu věnuje a má se sny jisté zkušenosti. Jelikož se v textu setkáme i s vyprávěním v podobě líčení snů, domnívám se, že jako další funkci podle Jakobsona by bylo na místě zmínit funkci expresivní i poetickou. Jedná se však o sekundární funkce, protože dominuje již zmíněná funkce referenční.

3.1.2 Vnitrotextové faktory

3.1.2.1 TÉMA A OBSAH

Celá publikace pojednává o snech a jejich interpretaci, zejména z psychologického a duchovního hlediska. Autor klade důraz především na skutečnost, totiž že klíčem k porozumění snů je porovnání jejich obsahu s vnitřní situací snícího a jeho osobními prožitky. Kromě toho se však v jednotlivých kapitolách můžeme dočíst spoustu dalších zajímavostí, které se sny a spánkem souvisí. První kapitola je například věnována pojetím a výkladům snů podle jednotlivých tradic a kultur. Další se věnuje psychologii snu, kde autor představuje poznatky dvou předních psychologů a zakladatelů psychoanalýzy a analytické filozofie, Sigmunda Freuda a Carla Gustava Junga. V rámci nauky o snech bychom v různých publikacích zaměřených na tuto tematiku mohli najít fakta vědeckějšího rázu, jako například, ve které fázi spánku jsou sny produkovány nebo jaké faktory na snící působí a ovlivňují, zda a do jaké míry si sny vybavují. Takové publikace se opírají o empirické výzkumy a vědecká bádání. Přestože se Robert Blais v knize věnuje především umění interpretovat sny, nechybí ani kapitola zaměřená na základní vědecká fakta, která se týkají především spánku. Dovídáme se některé zajímavosti ohledně spánku zvířat a nechybí ani stručná tabulka, která ilustruje, do jaké míry a jak často si lidé jsou schopni sny vybavit. Opírá se o výzkum z roku 1995.⁵ V poslední kapitole autor odpovídá na nejčastější otázky týkající se snění. Vzhledem k rozsahu práce jsem se zaměřila na dvě kapitoly, které se dopodrobna věnovaly snovým tématům a výkladu snů.

---

⁵ Výsledky výzkumu byly zveřejněny v prosincovém vydání francouzského měsíčníku *Ca m'intéresse*.

3.1.2.2 VÝSTAVBA A ČLENĚNÍ TEXTU

Text je díky jednoduše pojatému vertikálnímu i horizontálnímu členění k příjemci velmi vstřícný. Horizontální členění zajišťuje rozdělení celé knihy na celkem osm kapitol. Každá z nich je uvedena krátkou citací některého z významných myslitelů nebo nějakým tradičním moudrem spojeným s náboženstvím. Dalo by se říct, že zde citace (v některém případě přímo citát) zastupuje funkci, kterou má v publicistice perex – upoutat pozornost čtenáře a naznačit, čemu se bude článek věnovat. Text každé kapitoly je pak členěn podnadpisy a více či méně dlouhými odstavci.

Vertikální členění také velmi napomáhá orientaci v textu a hierarchizuje ho. Patří do něj nadpisy kapitol i podkapitol a také zmíněné citace na začátku každé kapitoly, jelikož jsou psány menším písmem a nachází se vždy v pravém horním rohu stránky. Když se autor věnuje otázkám a odpovědím ohledně interpretace snů, nejprve všechny otázky očísluje a uvede v rámečku, až poté jednu po druhé rozebere. Z hlediska vertikálního členění jsou graficky rozlišeny některé úseky nebo slova. Autor používá kurzívu při líčení všech snů, a to i v případě že detaily ze snu zasahují do jeho výkladu (A titre d'exemple, un membre de mon entourage m'a raconté de quelle façon l'analyse du symbolisme universel lui avait permis d'approfondir le sens d'un rêve dans lequel *les oiseaux tournaient autour du soleil*. O 107). Pro jejich výklad už však používá klasické písmo. Dále je použita kurzíva, v případě specifického výrazu, nebo slovního spojení. Dle mého názoru však není autor v grafickém rozlišení důsledný:

- [...] expression d'un sentiment de culpabilité, évocation du fruit défendu, ou autre explication se rattachant au symbolisme universel. (O 105)
- Le rôle de Jung consista principalement à le ramener à son expérience personnelle, tout en lui présentant le sens universel du *fruit défendu*, car [...] (O 109)

V některých případech používá kurzívu a v dalších zase uvozovky:

- L'étude du symbolisme a donc comme propriété d'élargir la compréhension des rêves, d'*amplifier* leur signification. (O 107)
- Ils servent d'exutoire et permettent une sorte d'« aération » de l'inconscient. (O 115)

Kurzívou jsou také psány některé termíny jako například Jungovské *ombre*, *anima*, *animus*, *persona*. Pro citace v textu používá autor klasické uvozovky.

Publikace kromě obálky neobsahuje žádné ilustrace. Najdeme v ní však tabulky. Líčené sny a jejich interpretace jsou zpravidla umístěny v rámečku.

3.1.2.3 LEXIKUM A TERMINOLOGIE

Pro odborný funkční styl je stěžejní výskyt termínů, slov, které jsou v rámci disciplíny jednoznačným pojmenováním pojmu.⁶ To platí i pro zkoumaný populárně-naučný text. Vyskytují se v něm termíny týkající se snů a jejich interpretace: *rêve récurrent, interprétation littérale, interprétation psychologique, interprétation sacré, dimension compensatoire, dimension anticipatrice, rêveur*. V největší míře se však vyskytují termíny z oblasti psychologie: *inconscient collectif, inconscient individuel, âme, persona, ombre, anima, animus, analyse, archétype, corps physique, corps psychique, santé psychique, impulsions réprimées, auto-analyse, plan émotif, plan cognitif, déséquilibre affectif, pensée consciente, facettes de notre personnalité, émotions refoulées, blocages affectifs, sécheresse spirituelle, besoins affectifs, recherche intérieure, existence, transformations psychologiques, inconscient, subconscient, conscient, personnalité, relations interpersonnelles, sentiment de culpabilité, frustration*.

Dále je pro text charakteristická slovní zásoba týkající se spirituality a duchovna: *croissance intérieure, alchimie spirituelle, ascension spirituelle, l'aspiration à la transcendance, aspiration à la sublimation, cheminement spirituel, élévation intérieure, élévation spirituelle, associations, méditation fructueuse, cheminement mystique, s'élever spirituellement, rituel de purification, régénération, renaissance, côté sombre de notre être*.

Setkáváme se i s biblismy a termíny spojeny s náboženstvím: *sanctuaire, paradis terrestre, théophanies, fruit défendu, buisson ardent, Dieu, autel, flamme sacrée, temple, Créateur, divinité*.

Autor se krátce dotýká i buddhistické a hinduistické tradice, a tak se objevují termíny jako *bodhisattva, asura* a *Vishnu*, jméno hinduistického boha.

Vlastní jména v dvou překládaných kapitolách zastupuje *Carl Gustav Jung* společně s biblickými postavami: *Samson, Adam, Eve, Moïse*. Co se týče zeměpisných názvů, jsou

---

⁶ BRUNEL, Aude a Šotolová Jovanka. *Stylistická analýza českých a francouzských textů*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická Fakulta, 2012, 149 s. ISBN 978-80-7308-408-0.

také zastoupeny, ačkoliv velmi zřídka: *Forêt de Brocéliande* a *forêt Dodone*. Setkáme se i s národy jako *Amérindien*, *Celtes*, *Greco*.

3.1.2.4 MORFOSYNTAX

Z morfologického hlediska je důležité zkoumat, jaké slovesné časy se v textu vyskytují. V překládaných kapitolách najdeme zejména čas přítomný, který je typický pro odborné texty a vyjadřuje mimočasové obecně platné tvrzení. Vedle přítomného času s touto funkcí se v textu setkáme i s prezentem historickým, který je ve francouzštině často využíván k dynamizaci vyprávění: *Deux oncles que je n'avais pas vu depuis fort longtemps me rendent visite. Je les fais entrer dans mon appartement [...] (O 95)*. Autor jej využívá při líčení jednotlivých snů. Dále se objevuje čas minulý, a to v podobě klasického, a dnes již spíše knižního, jednoduchého perfekta (*passé simple*), které se střídá s imperfektem (*imparfait*), jež popisuje okolnosti. Vyskytuje se i předminulý čas (*plus-que-parfait*), které v češtině dnes již nemá ekvivalent. Všimnout si můžeme i jednoduchého futura (*future simple*), které zahrnuje čtenáře do stejné kategorie jako autora: *Nous utiliserons l'exemple de la baignade pour illustrer ce point (O 91)*.

Co se týče slovesných způsobů, nejčastěji se v textu setkáváme s indikativem, a to ve větách oznamovacích, tak tázacích, které se rovněž v textu vyskytují. Najdeme je zejména v dialozích snícího, který líčí svůj sen, a jeho posluchače. Výjimečně můžeme najít i imperativ v první osobě množného čísla v rámci inkluzivního plurálu, který zahrnuje autora i čtenáře do jedné kategorie⁷: *Commençons par l'analyse d'un rêve d'un patient de Carl Gustav Jung (O 105)*. Velmi zřídka se setkáme i s kondicionálem: *La fonte du givre sous le soleil brillant aurait probablement été perçue comme une invitation à des relations interpersonnelles plus chaleureuses (O 96)*.

Ve zkoumaném textu jsou velmi časté pasivní konstrukce, které jsou pro francouzský jazyk příznačné: *Nous devons aussi considérer l'ambivalence des symboles rencontrés dans les rêves. (O 91)*; *On sait que ce dernier a été englouti dans la mer pour s'être trop approché du soleil qui fit fondre ses ailes de cire. (O 97)*

---

⁷ BRUNEL, Aude a Šotolová Jovanka. *Stylistická analýza českých a francouzských textů*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická Fakulta, 2012, 149 s. ISBN 978-80-7308-408-0.

Z hlediska syntaktického bývají francouzské věty dlouhé s četnými polovětnými vazbami i nominálními řetězci. Formulace jsou často velmi kondenzované. To vše patří rovněž mezi rysy vědeckých textů.

Autor se také opírá o interpunkční znaménka, především dvojtečku.

3.1.2.5 SLOHOTVORNÉ POSTUPY

Ve zkoumaném textu se nejvíce uplatňuje výkladový slohotvorný postup, který je typický pro odborné i odborně popularizační texty. Vzhledem k pasážím, kde se autor věnuje líčení snů, je zastoupen i postup narativní a popisný.

4 Překladatelské problémy a jejich řešení

4.1 NÁZEV PUBLIKACE

Mezi mé návrhy, jak v češtině pojmenovat publikaci, patřily názvy jako: *Sny – poslové duše*, *Sny – poslové naší duše*, *Sny – poselství naší duše*, *Sny – vyslanci naší duše*. Žádná publikace prozatím uvedené názvy nenese. Nakonec jsem se však rozhodla pro název *Sny – ozvěny naší duše*. Ačkoliv se nejedná o překlad doslovný, objevuje se v něm menší míra personifikace než u *vyslanců*, případně *poslů*. *Ozvěna* je pro mě jemný a abstraktní pojem, který ke snům snad nejlépe ladí. Průzkum mezi kolegy z oboru většinou tento názor potvrdil.

Rozhodla jsem se použít pomlčku, jelikož je to vhodné řešení místo čárky a může působit i jako náhrada za sloveso.

4.2 PROBLÉMY NA ROVINĚ LEXIKÁLNÍ

Ústředním termínem, který se ve zkoumaném textu objevuje snad nejvíce, je výraz *inconscient*. Zpočátku jsem jej automaticky převáděla do češtiny jako *podvědomí*, nicméně pak jsem si uvědomila, že výrazu *podvědomí* by odpovídal francouzský termín *subconscient*. Skutečně jsem nakonec ověřila, že pokaždé, kdy se autor zmiňuje o *inconscient*, myslí tím *nevědomí*, neboli „úhrn všech duševních jevů postrádajících vlastnosti vědomí.“⁸

S tímto pojmem souvisí i dva další, méně obecnější termíny, jejichž autorem je Carl Gustav Jung: *inconscient collectif* a *inconscient individuel*, tedy *kolektivní nevědomí* a *osobní nevědomí*. Jedná se o termíny, které jsou v češtině pevně ukotvené a opět dobře dohledatelné.⁹

- *L'inconscient collectif a intégré l'idée que les cheveux symbolisaient la force et la virilité. (O 93)*
- *Kolektivní nevědomí přijímá myšlenku, že vlasy jsou symbolem síly a mužství. (P 8)*

---

⁸ SHARP, Daryl a Carl Gustav JUNG, *Slovník základních pojmů psychologie C.G. Junga*, vyd. 1. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 2005

⁹ *Ibid*

- Les émotions réprimées s'entassent dans l'inconscient individuel, formant ce que Jung appelle l'*ombre*. (O 114)
- Potlačované emoce se hromadí v osobním nevědomí a formují tak to, co Jung nazývá *stínem*. (P 20)¹⁰

Stín je rovněž jeden z jungovských termínů, jež je snadné dohledat ve *Slovníku základních pojmů psychologie*.¹¹ V překládaném úseku je vždy slovo *ombre* rozlišeno použitím kurzívy. S tímto pojmem se totiž ve zkoumané pasáži seznamujeme. Termíny *inconscient collectif* a *inconscient individuel* jsou vysvětleny v předchozích kapitolách a ve zkoumaném úseku jsou už psány obyčejným písmem. Toto rozlišení zachovávám.

Ke všem převodům do češtiny však nevedla přímá cesta jako u případů výše. Pozastavit jsem se musela například nad pojmem *sublimation*. Francouzský výkladový slovník¹² nabízí následující definici: « Sublimation des instincts, leur dérivation vers des buts altruistes » a dále « Processus par lequel la pulsion sexuelle déplace son but sexuel initial vers un autre but, visant des objets¹³ socialement valorisés. » Jako z mého pohledu vhodný ekvivalent jsem zvolila slovo *ušlechtlejší*.

- *Les rêves où l'on flotte dans l'espace nous harmonisent avec l'air et le souffle vital. Ils procurent une sensation de légèreté, une impression de liberté. Ils expriment l'aspiration humaine à la sublimation.* (O 97)
- *Sny, ve kterých se vznášíme v prostoru, nás uvádí v soulad se vzduchem a životní silou. Zajišťují nám požitek z lehkosti a pocit volnosti. Vyjadřují lidskou touhu stát se ušlechtlejším.* (P 11)

Problém mi činil termín *malaises sexuels*, jež jsem také vyhledala ve výkladovém slovníku. Slovo *malaise* může mít několik významů, a tak bylo pro mě obtížně bez širšího kontextu rozhodnout, zda se jedná o sexuální *neklid*, *nespokojenost* nebo *indispozici*. Nakonec jsem se rozhodla použít velmi obecné slovo *potíže*.

---

¹⁰ Pokud budou některé příklady z textu uvedeny obyčejným písmem, je to proto, aby byla patrná slova psána kurzívou.

¹¹ SHARP, Daryl a Carl Gustav JUNG, *Slovník základních pojmů psychologie C.G. Junga*, vyd. 1. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 2005

¹² REY, Alain, Paul ROBERT a Josette REY-DEBOVE. *Le Petit Robert: dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française*. Nouv. éd. du Petit Robert. Paris: Le Robert, 2013, xlii, 2837 s. ISBN 978-2-32100-042-6.

¹³ Domnívám se, že se jedná o překlep a víc by se hodilo *objectives*, nicméně ve slovníku je uvedeno *objets*.

- *Outre les malaises sexuels et le sentiment de culpabilité auxquels plusieurs spécialistes rattachent ces rêves, on peut aussi y reconnaître la peur d'être dévoilé, la crainte que soit découvert quelque geste inavouable. (O 93)*
- *Vedle sexuálních potíží a pocitu viny, kterým někteří odborníci tyto sny přiřítají, z nich můžeme také vyvodit strach z odhalení, obavu, že bude odkryta nějaká ostudná situace. (P 7)*

Další problematické pojmy se vyskytovaly v pasážích, v nichž se autor věnoval buddhistické a hinduistické tradici.

- *Le Bodhisattva porte l'épée flamboyante dans le monde des asura : c'est le symbole du combat pour la conquête de la connaissance et la libération des désirs ; l'épée tranche l'obscurité de l'ignorance ou le noeud des enchevêtrements. [...] Semblablement, l'épée de Vishnu, qui est une épée flamboyante, est le symbole de la pure connaissance et de la destruction de l'ignorance. (O 120)*
- *Ve světě démonů nese bódhisattva ohnivý meč, jež je symbolem boje za poznání a osvobození se od tužeb. Meč přetíná nevědomou temnotu a uzel spletitostí. [...] Podobně je tomu u hinduistického boha Višnu, jehož žhavý meč představuje čisté vědomí a porážku nevědomosti.“ (P 23)*

Výraz *l'ignorance* jsem původně měla v úmyslu přeložit jako *lhostejnost*. Později jsem si ověřila správné řešení. Také bylo nutné ověřit, zda se *connaissance* bude překládat jako *vědění* nebo *vědomí*.

Rovněž bylo třeba ověřit a uvést správný přepis jména *Višnu* a termínu *bódhisattva*, ve kterém se na rozdíl od francouzštiny na začátku nepíše velké písmeno.

Termín *asura* jsem převedla obecným pojmem *démon*. Při rozhodování jsem přihlédla ke skutečnosti, že vysvětlení tohoto termínu v češtině je obtížněji dohledatelné než ve francouzštině. Zvědavý čtenář by si znalost jistě doplnil, ale bylo by to pro něj náročnější než pro příjemce originálu. Tím jsem se vyhnula i lehce krkolomnému výrazu *ve světě asurů*, který jsem původně zvažovala. Stejně jsem přistupovala při převodu francouzského termínu *théophanies*. Dohledala jsem termín pouze ve slovenštině.

- *C'est un lieu de retraite pour les ermites, l'endroit privilégié des *théophanies*. (O 97)*
- *Uchylují se zde poustevníci a v oblibě ho mají božská zjevení. (P 10)*

Vyřešit bylo třeba i převod frazému, k čemuž jsem využila opis.

- *Dans le même ordre d'idée, la nudité en rêve reflète parfois le désir de se libérer des qu'en-dira-t-on. (O 93)*
- *Stejně tak představuje nahota ve snu obraz touhy osvobodit se od strachu, co si o nás lidé pomyslí. (P 7)*

4.3 PROBLÉMY NA ROVINĚ GRAMATICKÉ A SYNTAKTICKÉ

4.3.1 ČASY

Co se týče slovesných časů, ne vždy jsem je z francouzštiny do češtiny důsledně převáděla. Oba jazyky totiž disponují často jinými gramatickými prostředky a některé slovesné časy, jako například francouzské plus-que-parfait, nemají v češtině ekvivalent.¹⁴

- *[...] mais je constatai bientôt que je me trouvais dans mon corps physique et non dans mon corps psychique, comme je l'avais cru d'abord. (O 99)*
- *[...] avšak brzy jsem zjistil, že se nacházím ve své fyzické schránce, nikoliv ve svém psychickém těle, jak jsem se zpočátku domníval. (P 12)*

Jedním z typických rozdílů mezi češtinou a francouzštinou je časová souslednost. Francouzský jazyk toto mluvnické pravidlo využívá, v češtině se s ním však nesetkáme. Volba času vedlejší věty tedy nezávisí na čase ve větě hlavní.

- *J'ai rêvé que je me trouvais dans un jardin et que j'y cueillais une pomme. Je regardais autour de moi pour m'assurer que personne ne m'avait vu. (O 109)*
- *Zdálo se mi, že jsem v zahradě a trhám tam jablko. Rozhlížel jsem se kolem sebe, abych se ujistil, zda mě nikdo neviděl. (P 16)*

V následujícím případě jsem budoucí čas nevyjádřila užitím futura, nýbrž slovem *pak*.

- *Je vais vous présenter la signification qui lui est accordée dans un dictionnaire des symboles. Vous pourrez alors faire les associations qui vous conviennent. (O 119)*

---

¹⁴ V Českém jazyce by mu odpovídalo antepreteritum, jedná se však o tvar, který je v současnosti považován za zastaralý a nepoužívá se.

- *Prozradím vám, jaký význam je meči připisován ve slovníku symbolů. Můžete si pak vytvořit asociace podle libosti. (P 23)*

Autor poměrně často používal k vypravování snů historický présens, který je pro francouzštinu běžnější než pro český jazyk. Tento způsob dynamizace jsem se rozhodla v textu zachovat.

- *Deux oncles que je n'avais pas vus depuis fort longtemps me rendent visite. Les rejoignant à l'extérieur, je les fais entrer dans mon appartement en passant par une deuxième entrée que je n'avais jamais utilisée et que je ne connaissais pas vraiment. Cette entrée donnait sur un large escalier fabriqué avec un bois de très grande qualité et une magnifique porte vitrée à deux battants. En montant l'escalier, j'aperçois sur un côté une échelle dorée couverte de givre sur laquelle je me mets à grimper. Le givre fondait sous la chaleur d'un soleil très brillant. (O 95)*
- *Dva strýcové, které jsem velmi dlouho neviděl, přijíždějí na návštěvu. Vycházím jim ven vstříc a nechávám je vejít dovnitř druhým vchodem, který jsem v životě nepoužil a vlastně ani neznal. Vchod vede k velkému schodišti vyrobenému z velmi kvalitního dřeva a k nádherným proskleným dvoukřídlým dveřím. Stoupám po schodišti si na straně všimnu pozlaceného žebříku pokrytého jinovatkou. Jakmile po něm začnu šplhat, jinovatka taje pod paprsky žhnoucího slunce. (P 9)*

Zajímavé je, že francouzština užívá narativní présens pouze u dějů, nikoliv k popisování okolností. V češtině je vhodnější převedení celé výpovědi do přítomnosti, střídání času by působilo rušivě.

V textu se často objevovalo přičestí přítomné (participe présent) s přechodníkem (gérondif). Oba slovesné tvary vyjadřovaly současnost s jiným dějem. Většinou jsem je převáděla do klasického českého přítomného času. Slovesnou náhradu pro *en passant* jsem vynechala úplně, jelikož by to z mého pohledu byla redundantní informace.

- *Les rejoignant à l'extérieur, je les fais entrer dans mon appartement en passant par une deuxième entrée que je n'avais jamais utilisée et que je ne connaissais pas vraiment. (O 95)*
- *Vycházím jim ven vstříc a nechávám je vejít dovnitř druhým vchodem, který jsem v životě nepoužil a vlastně ani neznal. (P 9)*

Ve výjimečném případě jsem se uchýlila k použití přechodníku současného, přestože se dnes už příliš nepoužívá. Věta mi díky němu připadá jasná a ne zbytečně složitá.

- *Pleinement conscient de mon identité, je sortis de la piscine, pensant que j'étais invisible pour les malfaiteurs, mais je constatai bientôt que je me trouvais dans mon corps physique et non dans mon corps psychique, comme je l'avais cru d'abord. J'essayai alors de les effrayer en leur affirmant que j'étais un fantôme, mais ils ne furent pas impressionnés par mes déclarations. (O 99)*
- *Svoji identitu jsem si plně uvědomoval, vystoupil jsem bazénu a myslel jsem si, že mě zločinci nemohou spatřit, avšak brzy jsem zjistil, že se nacházím ve své fyzické schránce, nikoliv ve svém psychickém těle, jak jsem se zpočátku domníval. Pokusil jsem se je tedy zastrašit předstíraje, že jsem přízrak. Ovšem nijak to na ně nezapůsobilo. (P 12)*

Vzhledem k tomu, že gérondif je neutrální tvar, v poslední větě překládaného textu jsem uvažovala, zda zvolit uvedenou variantu nebo zahrnout jen snícího: *do něhož jste zároveň zahrnul vaší osobní životní zkušenost*. Obě dvě varianty se mi zdály s přihlédnutím ke kontextu jako správné interpretace.

- *Comme vous pouvez le constater, l'examen du symbolisme universel a permis d'enrichir considérablement l'interprétation de votre rêve tout en respectant votre vécu personnel. (O 121)*
- *Jak vidíte, díky rozboru obecné symboliky jste mohl významně obohatit výklad vašeho snu, do něhož jsme zároveň zahrnuli vaší osobní životní zkušenost. (P 24)*

4.3.2 NEOSOBNÍ VYJADŘOVÁNÍ

Pro francouzský jazyk je typické neosobní zájmeno *on*, jenž má široké možnosti využití. V češtině nejsou neosobní konstrukce tak časté, v textu jsem je ve valné většině převáděla do 1.os. mn. č. Někdy jsem se také přiklonila k neosobnímu vyjádření nebo doplnila 3.os. mn. č.

- *On les retrouve très souvent à l'adolescence, mais aussi à l'âge adulte. (O 92)*

- Často se s nimi setkáme v období dospívání, objevují se ale i v dospělosti. (P 7)
- Voilà des situations dont le symbolisme est facile à saisir si on y réfléchit quelque peu. (O 96)
- Symboliku těchto situací není tak těžké odhalit, pokud se nad ní alespoň na chvíli zamyslíme. (P 10)
- On peut comprendre alors que le rêve invitait le jeune homme à l'audace, et l'homme âgé à la modération. (O 106)
- Je tedy pochopitelné, že sen naváděl mladého muže k odvaze a smělosti a staršího naopak ke zdrženlivosti. (P 14)
- Suis-je digne de la fonction que l'on veut me confier? (O 93)
- Jsem hoden funkce, kterou mi chtějí svěřit? (P 8)

4.3.3 VĚTA A INTERPUNKCE

Francouzská věta bývá složitější a kondenzovanější. V psaném projevu francouzština častěji využívá interpunkčních znamének, jako jsou tečka a dvojtečka.

Polovětné infinitivní vazby bylo nutné převést ve většině případů na vedlejší věty, což se také často týkalo i pasivních konstrukcí.

- *L'un des rêveurs était un jeune homme prudent, introverti et peu sûr de lui, tandis que l'autre était un homme d'âge mûr malade, mais téméraire et insoumis aux directives de son médecin. On peut comprendre alors que le rêve invitait le jeune homme à l'audace, et l'homme âgé à la modération. Pour le premier, le fait d'avoir été le seul à avoir franchi le fossé fut interprété comme une invitation à développer la confiance en lui-même, à se dépasser. (P 106)*
- *První pacient byl opatrný introvert, jemuž scházela sebejistota, zatímco druhý byl nerozvážený muž zralého věku, který neposlouchal svého doktora, přestože byl nemocný. Je tedy pochopitelné, že sen naváděl mladého muže k odvaze a smělosti a staršího naopak ke zdrženlivosti. Překonání překážky a skutečnost, že byl jediný,*

komu se skok podařil, byly prvnímu muži vyloženy jako pobídnutí, aby posílil svou sebedůvěru a překonal sám sebe. (P 14)

Někdy bylo nutné změnit pořadí jednotlivých vět.

- *Cette question constitue le principe fondamental de l'interprétation onirique. C'est la question centrale dont toutes les autres découlent. Elle affirme l'importance d'établir des liens entre le contenu de nos rêves et notre vécu personnel. (O 113)*
- *Jedná se o ústřední otázku, z níž jsou odvozeny všechny ostatní. Tvoří základní princip snové interpretace. Potvrzuje, jak je důležité stanovit souvislosti mezi obsahem našich snů a našimi osobními zkušenostmi. (P 18)*

Pokud dvojtečka odpovídala českému úzu, v textu jsem ji ponechala.

- *S'interroger sur le contexte subjectif d'un rêve revient à la question fondamentale : À quels événements de ma vie personnelle puis-je associer mon rêve ? (O 114)*
- *Ptát se, jaký je subjektivní kontext snu, jde ruku v ruce se stěžejní otázkou: Ke kterým událostem mého osobního života lze sen přiřadit? (P 19)*

V některých případech bylo vhodnější nahradit dvojtečku pomlčkou, která bývá v češtině vhodným prostředkem k dynamizaci textu.

- *Mais, hormis cette exception, les théoriciens modernes voient dans les rêves de chute un reflet de l'insécurité : l'impression de perdre pied, le sentiment que la vie nous échappe en quelque domaine. (O 93)*
- *Kromě této výjimky vidí však moderní badatelé ve snech o pádu i odraz nejistoty – člověk má pocit, že ztrácí půdu pod nohama, že mu život v jistém slova smyslu uniká. (P 7)*

V dalších případech jsem použila čárku a spojku, která text zlogičtila.

- *Pour conclure ce chapitre, voici l'interprétation d'un rêve concernant un élément capital du symbolisme universel : une épée. (O 118)*
- *Dovolil bych si tuto kapitolu uzavřít výkladem snu, v němž se vyskytuje stěžejní prvek obecné symboliky, a sice meč. (P 22)*

- *C'est aussi la lumière et l'éclair: la lame brille. (O 120)*
- *Znázorňuje také světlo a jas, ostří totiž září. (P 23)*

Pokud jsem se setkala se středníkem, uchylovala jsem se k rozdělování a zlogičťování textu opět pomocí spojek.

- *Par exemple, la mort n'a pas un sens nécessairement destructeur ; elle signifie aussi l'étape préparatoire au renouveau. (O 91)*
- *Například smrt nemusí mít nutně význam zmaru, ale předznamenává také, že se schyluje k obnově. (P 6)*
- *La cuisine symbolise le lieu des transformations psychologiques ; elle peut également représenter la croissance intérieure et l'alchimie spirituelle, lorsque le rêveur est sensible à cette dimension de l'existence. (O 94)*
- *Kuchyň představuje místo, kde dochází k psychologickým proměnám. Může ovšem také znázorňovat vnitřní vzestup a duševní alchymii, pokud si snící uvědomuje tuto životní dimenzi. (P 9)*

4.4 PROBLÉMY NA ROVINĚ STYLISTICKÉ

K ozvláštňení a dynamizaci výchozího textu přispívají nápaditá obrazná vyjádření, ke kterým jsem v některých případech našla v češtině přesný ekvivalent.

- *période de grande sécheresse spirituelle. (O 100)*
- *obdobím duchovní vyprahlosti. (P)*
- *Cette explication toucha une corde sensible. (O 107)*
- *Takové vysvětlení se dotklo jeho citlivé struny. (P)*

Jindy jsem danou slovní hříčku nivelizovala a opsala. Samo spojení *mordre dans la vie* mě trochu překvapila, protože je známé spíše *mordre dans la vie à pleines dents*, především by to pasovalo k okolnímu textu, který pojednává o symbolice zubů. Zde by bylo vhodné ověřit,

jestli se nejedná o chybu v publikaci a po dohodě se zadavatelem překladu ji případně opravit.

- *Les dents permettent, symboliquement, de mordre dans la vie et de contrer l'adversité. (O 93)*
- *Zuby nám symbolicky umožňují naplno si užívat života a vzdorovat nepřízni osudu. (P 8)*

Pokud jsem usoudila, že zachování nezvyklého metaforického pojmu není pro českého čtenáře vhodné, vypustila jsem ho. Domnívám se, že slovo *injekce* by čtenáře mohlo rušit.

- *La présence de mon frère dans ce rêve et dans les autres m'est toujours apparue comme l'injection d'une dose de courage administrée par *l'ange de la nuit*. (O 119)*
- *Přítomnost mého bratra v tomto a ostatních snech se mi pokaždé jevila jako dávka odvahy, jež mi udělil *noční anděl*. (P 23)*

Za účelem kompenzace jsem v některých případech sama zvolila obrazné vyjádření, přestože nebylo užito v originále.

- *Il est reconnu que le fait d'écrire et d'analyser nos rêves constitue une sorte d'auto-analyse parfois exigeante mais toujours bénéfique. (O 115)*
- *Odborníci se shodují, že zápis a rozbor našich snů je určitým druhem autoanalýzy, jež bývá mnohdy náročná, avšak vždy přináší své ovoce. (O 20)*

V rámci oživení a čtivosti textu jsem se v následující větě přiklonila k expresivnějšímu ekvivalentu francouzského slova *antipathique* než by bylo stejně tak korektní, navíc neutrální slovo *nepříjemný*.

- *[...] il est vain de se demander s'il s'agit d'un voisin antipathique ou d'un ennemi quelconque. (O 116)*
- *[...] zda jde o protivného souseda nebo jiného nepřítele. (P 21)*

4.5 TYPOGRAFIE

Autor v textu ve značné míře využíval kurzívy. Pravidla pro její využití byla často pochopitelná, většinou jsem se jimi řídila a tento způsob odlišení textu zachovávala. Zpravidla byly kurzívou líčeny všechny sny a také sloužila pro (převážně) jungovské termíny:

- L'extérieur de la maison correspond à l'apparence, à l'image qu'on veut donner de soi, à la *persona*, dirait Jung. (O 94)
- Vnějšík domu odpovídá vzhledu, představě, kterou by si o nás měli učinit ostatní, *personě*, jak by řekl Jung. (P 9)
- Parmi les personnages représentatifs de notre personnalité, Jung mentionne l'*anima* pour les hommes et l'*animus* pour les femmes. Lorsqu'un homme rêve d'une femme douée des qualités typiques de la féminité, Jung y voit une activation du principe féminin en l'homme, qu'il appelle l'*anima*. De la même façon, une femme qui rêve d'un homme idéal dans ses qualités masculines doit voir dans cet homme une facette d'elle-même, que Jung appelle l'*animus*. (O 116)
- Mezi postavami představujícími naši osobnost Jung zmiňuje *animu* u muže a *anima* u ženy. Pokud muž sní o ženě obdařené typickými ženskými vlastnostmi, Jung tuto skutečnost vykládá jako aktivaci ženského principu uvnitř muže, který pojmenovává *anima*. Stejně tak by žena, které se zdá o ideálním muži s jeho typickými rysy, měla v muži vidět jednu ze stránek sebe samé - to, co Jung nazývá *animus*. (P 21)

Jak už jsem zmínila v předchozím oddíle, jenž se věnoval překladatelské analýze originálu, dle mého názoru autor vždy nepostupoval v typografickém odlišování textu zcela důsledně. Přesto jsem se však rozhodla pozměnit jen následující úsek, a to z toho důvodu, že *duchovní vyprahlost* není podle mého soudu nijak specifický výraz, nýbrž se s ním v češtině můžeme běžně setkat.

- Ce rêve me procura un immense sentiment de paix à un moment de ma vie où je traversais une période de *grande sécheresse spirituelle*. (O 100)
- Tento sen mi do života vnesl obrovský pocit míru v momentě, kdy jsem procházel obdobím duchovní vyprahlosti. (P 12)

Za přehodnocení by jistě stála i další slovní spojení, která autor uvádí kurzívou, popřípadě někdy kurzívou a jindy zase obyčejným písmem. Nechávám však tuto otázku záměrně otevřenou jako problém, který by se musel řešit přímo se zadavatelem v závislosti na pojetí dané edice, případně konzultací se samotným autorem pro zevrubnější porozumění jeho typografického systému.

4.6 INTERTEXTUALITA

Autor využívá odkazů v podobě číselných indexů, jimiž odkazuje na publikace, z kterých daná moudra nebo citace čerpá. Tyto odkazy jsem v překládaném textu nezachovala, jelikož se domnívám, že francouzské publikace by českému čtenáři byly těžko dostupné, navíc v drtivé většině případu je z textu zřejmé, že jejich autorem je Carl Gustav Jung. V jednom případě odkaz vysvětluje termín *théophanies*, který jsem převedla do srozumitelného pojmu *božská zjevení*. Jde o podstatný zásah do původního díla, který by v případě ostrého překladu musel být schválen zadavatelem.

V textu se vyskytly tři citace Carla Gustava Junga. Jedna z nich otevírá první překládanou kapitolu a pochází z knihy *L'homme et ses symboles*¹⁵, která nebyla vydána v češtině. Ze stejné knihy pochází citace, jež je uvozena uvozovkami uvnitř textu. Jelikož nejsou citace v češtině dohledatelné, použila jsem vlastní překlad a vycházela jsem z informací, které Jung uvádí v jiné české publikaci.¹⁶

- *Il est vrai qu'il existe des rêves et des symboles isolés (motifs) qui sont typiques et reviennent souvent. Parmi ces motifs, on trouve la chute, le vol, les rêves où l'on est poursuivi par des animaux sauvages ou des hommes hostiles, où l'on est insuffisamment ou absurdement vêtu dans des endroits publics. (O 91)*
- *Skutečně existují sny a izolované symboly (motivy), které jsou typické a lidem se často vrací. Patří mezi ně pády, létání, sny, v nichž nás pronásleduje divoká zvěř nebo nepřátelské postavy, v nichž se na veřejnosti ocitáme nedostatečně nebo absurdně oděni. (P 6)*

---

¹⁵ C.G. JUNG ET M.-L. VON FRANZ, C.G. Jung et M.-L. Joseph L. *L'homme et ses symboles*. Paris: Robert Laffont, 1992. ISBN 22-210-2720-5.

¹⁶ JUNG, Carl Gustav, Helmut BARZ a Karel PLOCEK. *Základní otázky analytické psychologie a psychoterapie v praxi*. Vyd. 2. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 1997, 436 s. ISBN 80-85880-11-3.

- « *Le rêve récurrent, déclare Jung, est un phénomène digne de remarque, [signifiant], en général, un effort pour compenser un défaut particulier de l'attitude du rêveur face à la vie. [...] Il peut aussi anticiper sur quelque événement à venir.* » (O 113)
- „*Sen, jež se stále vrací,*“ uvádí Jung, „*je jev, který stojí za povšimnutí. Zpravidla dává najevo snahu o kompenzování určitého nedostatku v životních postojích snícího. [...] Není vyloučeno, že předpoví některé nadcházející události.*“ (P 19)

Následující citaci se mi podařilo dohledat.¹⁷

- *Le meilleur interprète d'un rêve ne peut être que le rêveur lui-même puisque, comme le déclare Jung, « le rêve est ce théâtre où le rêveur est à la fois la scène, l'acteur, le souffleur, le régisseur, l'auteur et le critique ».* (O 106)
- *Nejlepším vykladačem snů nemůže být nikdo jiný než sám snící, ponevadž, jak uvádí Jung, „Sen je divadlo, v němž je snící scénou, hercem, nápovědou, režisérem, autorem, obecnstvem i kritikem.“* (P 14)

Druhou překládanou kapitolu otevírá citát, jenž pochází ze Zoharu, sbírky spisů, které se skládají z mystických komentářů k Tóře.¹⁸ Dle mého názoru bylo na místě citát uvést jako: *Un rêve non interprété est comme une lettre non lue*, což by lépe odpovídalo.¹⁹ Tato věta se také cituje ve francouzštině nejčastěji. Dnes existují dva francouzské překlady Zoharu, který byl napsán v aramejštině. Autorem dlouho jediného překladu je Jean Pauly, nicméně společnost překlad považuje za dosti kontroverzní. Později se o novější překlad zasloužil Charles Mopsik, ale kvůli předčasné smrti jej nedokončil.²⁰

- *Un rêve non interprété est comme une lettre non déchiffrée.* (O 105)
- *Nevyložený sen je jako nepřečtený dopis.* (P 106)

Citát jsem převedla způsobem uvedeným výše, protože se domnívám, že autor jej lehce pozměnil.

¹⁷ *Ibid*

¹⁸ http://www.kabbalah.info/engkab/mystzohar.htm#U-kmAfl_uSQ

¹⁹ http://books.google.cz/books?id=siZFG74jWMC&pg=PA117&lpg=PA117&dq=zohar+dream+uninterpreted&source=bl&ots=uawi43Qkjz&sig=M_F0tI9FZkpD02KOqyHApp9KCLM&hl=en&sa=X&ei=E3zwU-aTMauh7AbP4oGQCw&ved=0CB8Q6AEwAA#v=onepage&q=zohar%20dream%20uninterpreted&f=false

²⁰ http://fr.wikipedia.org/wiki/Sefer_Ha_Zohar

5 Překladatelské posuny

5.1 PŘEKLADATELSKÁ METODA

Při překládání vybraného textu do češtiny jsem se snažila dbát na to, abych zachovala jeho funkci a aby byl text pro české čtenáře dobře přístupný. Snažila jsem se rovněž udržet na stejné stylistické rovině jako autor originálu. Opírala jsem se o analýzu originálního textu ve francouzštině. Text má především čtenáře informovat, ale zároveň upoutat. K tomu v něm slouží pasáže v podobě vyprávění snů, jejich rozboru formou dialogu i odvolávání na staré mýty nebo náboženské tradice.

Před samotným převodem francouzského textu do češtiny jsem studovala odbornou literaturu, konkrétně publikaci *Spánek a snění* od Aleny Plhákové²¹, dále *Slovník základních pojmů psychologie C.G. Junga*²² a v neposlední řadě *I. Výbor z díla Carla Gustava Junga*²³. To mi především pomohlo zorientovat se v oblasti snů, psychologie a v pojmech spojených s touto tematikou. Dále jsem čerpala z informací dostupných na internetu a ohledně pasáží, kde se objevuje hinduistická a buddhistická tradice, jsem se radila s člověkem do této oblasti zasvěceným.

K převedení textu do češtiny bylo zapotřebí použít jednotlivé překladatelské postupy, jež uvádím níže.

5.2 TRANSPOZICE

Český a francouzský jazykový systém se liší. Doslovného překladu tak můžeme využít pouze v omezené míře. Jedním z nejčastějších překladatelských postupů je transpozice, díky které máme možnost vyjádřit stejný sémantický obsah jinými prostředky.

---

²¹ PLHÁKOVÁ, Alena. *Spánek a snění: vědecké poznatky a jejich psychoterapeutické využití*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2013, 258 s. ISBN 978-80-262-0365-0.

²² SHARP, Daryl a Carl Gustav JUNG, *Slovník základních pojmů psychologie C.G. Junga*, vyd. 1. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 2005, 173 s. ISBN 80-85880-39-3.

²³ JUNG, Carl Gustav, Helmut BARZ a Karel PLOCEK. *Základní otázky analytické psychologie a psychoterapie v praxi*. Vyd. 2. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 1997, 436 s. ISBN 80-85880-11-3.

Jedním z druhů transpozice je transpozice slovního druhu. Typické je převádění francouzského substantiva na české adjektivum. Najdou se ale i jiné kombinace.

- *ailes de cire* (O 97) – *vosková křídla* (P 11)
- *modèle d'interprétation* (O 108) – *výkladový model* (P 16)
- *examen scolaire* (O 93) – *zkouška ve škole* (P 7)

- *M'invite-t-il à rectifier un point de vue inexact ?* (O 115)
- *Vyzývá mě ke korekci mého osobního postoje?* (P 18)

Dále jsem v textu uplatňovala transpozici syntaktickou, při níž se mění slovesný rod nebo se z větného členu stane vedlejší věta. Tato situace obvykle nastává při převádění textu do češtiny. Najdou se však i opačné případy.

Aktivum-pasivum:

- *Il y a dans ma personnalité une deuxième entrée plus vaste, plus attrayante, plus accueillante que celle qui est utilisée habituellement.* (O 95)
- *Do mého nitra vede druhá, širší cesta, která je přitažlivější a přívětivější než ta, kterou obvykle používám.* (P 95)

- *[...] que ce dernier a été englouti dans la mer pour s'être trop approché du soleil.* (O 97)
- *[...] ve kterém hrdinu pohřbilo moře.* (P 9)

Větný člen- vedlejší věta:

- *[...] elle signifie aussi l'étape préparatoire au renouveau* (O 91)
- *[...] ale předznamenává také, že se schyluje k obnově.* (P 6)

- *Mais dans le détail, on doit tenir compte [...]* (O 94)
- *Pokud však chceme sen zkoumat podrobněji, je třeba si všimnout [...]* (P 8)

- *Evidemment [...]* (O 94)
- *Je jasně, že [...]* (P 9)

- [...] *d'examiner notre attitude face à la montagne au cours du rêve.* (O 97)
- [...] *zachytit, jakým způsobem horu vnímáme.* (P 9)

- *Vous pourrez alors faire les associations qui vous conviennent.* (O 119)
- *Můžete si pak vytvořit asociace podle libosti.* (P 23)

Vzhledem k nominálnímu charakteru francouzštiny, kde se poměrně často setkáme s vyjádřením děje pomocí substantiva, je často nutné se přiklonit k transpozici francouzského podstatného jména do češtiny.²⁴

- *Piste d'interprétation personnelle (O 111) – Jak vykládat sny (P 17)*

5.3 KONCENTRACE, DILUCE

Druhem transpozice je rovněž koncentrace a diluce. Při koncentraci dochází k zúžení textu, v případě, kdy nám cílový jazyk dává možnost shrnout více slov do jednoho. Naopak diluci uplatňujeme, pokud je třeba význam jednoho slova v jazyce výchozím rozředit do více slov v jazyce cílovém.²⁵ Vzhledem k analytičnosti francouzštiny a syntetické povaze češtiny jsem se při překládání setkala s koncentrací směrem do češtiny:

Confiance en soi (O 93) – Sebedůvěru (P)

Dynamisme face à l'existence (O 93) – životní energii (P 8)

De façon général (O93) – obecně P (P 8)

Nicméně objevil se i jev opačný, kdy jsem naopak použila diluci:

Adversité (O 93) – nepřízeň osudu (P 8)

Remords (O 92) – výčitky svědomí²⁶ (P 7)

Aameublement (O 95) – bytové zařízení (P 9)

Quant à la [...] (O 115) – Co se týče [...] (P 15)

²⁴ TIONOVÁ, Alena, Francouzština pro pokročilé, 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992

²⁵ *Ibid*

²⁶ Ačkoliv je slovo *remords* v originále uvedeno v jednotném čísle, rozhodla jsem se jej přeložit jako *výčitky svědomí*, nikoliv *výčitku*, jelikož by podle mého názoru jednotné číslo znělo v češtině nepřirozeně

5.4 MODULACE

Dalším překladatelským postupem je modulace. Při tomto procesu dochází ke změně úhlu pohledu. Bývá motivována odlišnými přístupy jazyků k realitě. Modulace aktivum-pasivum u slovesa se od syntaktické transpozice liší tím, že se kromě gramatické změny objevuje i změna lexikální.²⁷

- *Rêver d'un ours, par exemple, n'aura pas le même sens pour l'Amérindien qui y reconnaît son totem que pour le citadin qui le redoute. (O 94)*
- *[...] například snít o medvědovi nebude mít stejný význam pro Indiána, který v něm vidí svůj totem, a člověka z města, kterému medvěd přirozeně nahání strach. (P 9)*

- *C'est un lieu de retraite pour les ermites [...] (O 97)*
- *Uchylují se sem poustevníci [...] (P 10)*

- *L'extérieur de la maison correspond à l'apparence, à l'image qu'on veut donner de soi, à la persona, dirait Jung. (O 94)*
- *Vnějšek domu odpovídá vzhledu, představě, kterou by si o nás měli učinit ostatní, personě, jak by řekl Jung. (P 9)*

Často bylo třeba uplatnit modulaci antonymickou:

- *Le symbolisme de l'épée flamboyante de Vishnu me rejoint aussi profondément puisque cette dernière correspond à mes aspirations à la pure connaissance. (O 120)*
- *Symbolika Višnuova hořícího meče také úzce souvisí s mou situací, protože odpovídá mému úsilí o čisté vědomí. (P 23)*

- *Il peut aussi anticiper sur quelque événement à venir. (O 113)*
- *Není vyloučeno, že předpoví některé nadcházející události. (P 19)*

---

²⁷ TIONOVÁ, Alena, Francouzština pro pokročilé, 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992

- *Dans une démarche d'analyse personnelle de nos rêves, il est utile de se demander en quoi ils jouent un rôle compensatoire. (O 115)*
- *V jednom z kroků osobní analýzy našich snů bychom neměli zapomenout zamyslet se, v čem spočívá jejich kompenzační úloha. (P 20)*

V posledním případě se navíc uplatňuje modulace mezi vazbou osobní a neosobní.

5.5 KONKRETIZACE, GENERALIZACE

Ve výjimečných případech jsem se uchýlila ke konkretizaci pomocí vnitřní vysvětlivky, která je dle mého názoru užitečná a příliš původní text nenarušuje.

- *Semblablement, l'épée de Vishnu, qui est une épée flamboyante, est le symbole de la pure connaissance et de la destruction de l'ignorance. (O 120)*
- *Podobně je tomu u hinduistického boha Višnu, jehož žhavý meč představuje čisté vědomí a porážku nevědomosti. (P 23)*

Dále jsem si na základě vlastní interpretace dovolila konkretizovat i následující výraz *image personnelle*. Domnívám se, že do textu nepatrný zásah pasuje a dobře odpovídá okolnímu kontextu.

- *Par exemple, celui du jeune cavalier qui parvint à franchir un fossé démontrait au rêveur que son image personnelle était réductrice. (O 115)*
- *Například sen o mladém jezdcí, jemuž se podaří překonat příkop, snícímu dokazoval, že měl o svých schopnostech omezenou představu. (P 20)*

Jednou z motivací ke generalizaci byla obměna slov. V originále se poměrně často v krátkém úseku opakovalo slovo *épée*.

- *J'ai surtout été frappé par le sens lumineux de l'épée. (O 120)*
- *Byl jsem především oslněn jase zbraně. (P 23)*

Při převádění malého podnadpisu *l'automobile* (O 96) jsem se rovněž uchýlila ke generalizaci, jelikož považuji výraz *vůz* (P 10) ze stylistického hlediska jako vhodný kompromis mezi slovem *auto* a *automobil*. Vzhledem k obsahu odstavce, jenž po malém nadpisu následuje, není slovo *vůz* pro čtenáře zavádějící, naopak plně odpovídá následujícímu sdělení.

Podobným případem je i jiný snový motiv, který tvoří nadpis jiného odstavce. Jedná se o výraz *envol* (O 97), který bych nejspíše doslovně přeložila jako *vzlet* nebo *vzlétnutí*. Domnívám se, že moje řešení (*létání* (P 11)) je sice obecnější, ale o to výstižnější, jelikož po prostudování sekundární literatury jsem zjistila, že typický snový motiv je právě *létání*, nikoliv *vzlet*.

5.6 OPAKOVÁNÍ, REDUNDANTNÍ INFORMACE

Francouzský jazyk je vůči opakování stejných slov poměrně tolerantní. V češtině je ovšem vhodnější hledat synonyma. V následujících dvou ukázkách bych ráda ilustrovala, jakým způsobem jsem se snažila minimalizovat nadměrné opakování stejných slov.

- [...] *mais je constatais bientôt que je me trouvais dans mon corps physique et non dans mon corps psychique, comme je l'avais cru d'abord.* (O 99)
- [...] *avšak brzy jsem zjistil, že se nacházím ve své fyzické schránce, nikoliv ve mém psychickém těle, jak jsem se zpočátku domníval.* (P 12)
- *R.: J'ai surtout été frappé par le sens lumineux de l'épée. Celle de mon rêve était particulièrement brillante. Je l'interprète alors comme un symbole de mon aspiration à une plus grande lumière, une meilleure compréhension des lois divines, une vie davantage axée sur la sagesse. Le symbolisme de l'épée flamboyante de Vishnu me rejoint aussi profondément puisque cette dernière correspond à mes aspirations à la pure connaissance.*

I.: Dans le contexte de votre rêve, l'épée vous a été remise par votre frère. Y voyez-vous une signification particulière ?

R. : Le dictionnaire disait que l'épée pouvait aussi représenter la bravoure. Le fait qu'elle me fut remise par un être dont j'admire la force et le courage renforce cette signification. (O 120)

- *S: Byl jsem především oslněn jasem zbraně. Meč v mém snu výjimečně zářil. Vysvětluji si to tedy jako symbol mého snažení o dosažení většího světla, lepšího porozumění božských zákonů a o moudřejší život. Symbolika Višnuova hořícího meče také hluboce souvisí s mou situací, poněvadž odpovídá mému úsilí o čisté vědomí.*

P: Meč vám ve snu předával váš bratr, vidíte v tom nějaký zvláštní význam?

S.: Podle slovníku může mimo jiné znázorňovat statečnost. Skutečnost, že mi jej podal člověk, jehož sílu a odvahu tak obdivuji, tento význam zesiluje. (P 23)

Ve francouzštině se také občas setkáme s redundantními informacemi, které lze v češtině opomenout a zjednodušit větu například následujícím způsobem:

- *Nous en signalerons quelques-uns, accompagnés d'une courte explication (O 91)*
- *Některá z nich s krátkým výkladem uvedeme. (P 6)*
- *Des recherches ont démontré qu'une absence de rêves est aussi dommageable à la santé psychique qu'un manque de protéines l'est pour le corps. (O 114)*
- *Výzkumy prokázaly, že absence snů je stejně škodlivá pro duševní zdraví jako nedostatek proteinů pro lidské tělo. (P 6)*
- *Les terreurs de la forêt, comme les terreurs paniques, seraient inspirées, selon Jung, par la crainte des révélations de l'inconscient. (O 121)*
- *Lesní, stejně jako panické hrůzy, jsou podle Junga vyvolány obavou z odhalení nevědomí. (P 23)*

V následujícím případě jsem si dovolila zkrátit větu především ze stylistických důvodů.

- *En plus de fortifier ce sentiment, sa référence au symbolisme universel lui fournit une autre piste de méditation fructueuse puisque, dans la tradition védique, les oiseaux symbolisent « l'amitié des dieux envers les hommes ». (O 108)*
- *Navíc jej odkaz obecné symboliky přivedl na další cestu k plodnému přemítání, ve védské tradici totiž ptáci symbolizují „přátelství mezi bohy a lidmi“. (P 15)*

6 Závěr

V této práci jsem se snažila nabídnout adekvátní překlad vybraného textu. Byla to pro mě první rozsáhlejší zkušenost s překladem, která vyžadovala časté vyhledávání informací případně i konzultaci s odborníky a rodilými mluvčími. V rámci překladu jsem se potýkala s problémy z oblasti lexikologie, gramatiky, stylistiky i výstavby textu. Těmto problémům jsem se věnovala v komentáři. Rovněž jsem se zabývala typy překladatelských posunů a postupů, kterých jsem při překladu využívala. Jsem si vědoma, že jsem neuvedla všechny změny, které jsem při převodu textu do češtiny učinila, protože mi to rozsah práce nedovolil.

Na závěr bych ráda uvedla, že překlad delšího celku mi umožnil poznat úskalí, s jimiž se překladatel potýká, uvědomit si další problematické rozdíly mezi češtinou a francouzštinou a učinit sebereflexi nad vlastní metodou překladu, jejího zefektivnění a zdokonalování.

7 Bibliografie

VÝCHOZÍ TEXT

BLAIS, Robert. *Les rêves, messagers de l'âme*. Le Tremblay: Diffusion Rosicrucienne, 2003, ISBN 2-914226-13-6.

SEKUNDÁRNÍ LITERATURA

NEUMANN, Josef a HOŘEJŠÍ Vladimír. *Velký francouzsko-český slovník*, 2.rev., oprav. a dopl. Vyd. Praha: Academia, 1992, 756 s. ISBN 80-200-0235-92.

REY, Alain, Paul ROBERT a Josette REY-DEBOVE. *Le Petit Robert: dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française*. Nouv. éd. du Petit Robert. Paris: Le Robert, 2013, xlii, 2837 s. ISBN 978-2-32100-042-6.

PLHÁKOVÁ, Alena. *Spánek a snění: vědecké poznatky a jejich psychoterapeutické využití*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2013, 258 s. ISBN 978-80-262-0365-0.

SHARP, Daryl a Carl Gustav JUNG, *Slovník základních pojmů psychologie C.G. Junga*, vyd. 1. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 2005, 173 s. ISBN 80-85880-39-3.

JUNG, Carl Gustav, Helmut BARZ a Karel PLOCEK. *Základní otázky analytické psychologie a psychoterapie v praxi*. Vyd. 2. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 1997, 436 s. ISBN 80-85880-11-3.

BRUNEL, Aude a Šotolová Jovanka. *Stylistická analýza českých a francouzských textů*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická Fakulta, 2012, 149 s. ISBN 978-80-7308-408-0.

TIONOVÁ, Alena, *Francouzština pro pokročilé*, 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992, 375 s. ISBN 80-04-22619-1.

INTERNETOVÉ ZDROJE

<http://prirucka.ujc.cas.cz/>

<http://www.urci.org/section-psychologie/>

http://www.rose-croix.org/mediatheque/video_quebec/mort_autre_cote_vie.html

http://www.kabbalah.info/engkab/mystzohar.htm#.U-kmAfl_uSQ

http://books.google.cz/books?id=siZFGGe74jWMC&pg=PA117&lpg=PA117&dq=zohar+dream+uninterpreted&source=bl&ots=uawi43Qkzj&sig=M_FOtI9FZkpD02KOqyHApp9KCLM

[&hl=en&sa=X&ei=E3zwU-aTMauh7AbP4oGQCw&ved=0CB8Q6AEwAA#v=onepage&q=zohar%20dream%20uninterpreted&f=false](#)

http://fr.wikipedia.org/wiki/Sefer_Ha_Zohar

8 Přílohy